

National Level Seminar on *Advanced Trends of ICT in Education*
APPLICATION OF LEARNING MANAGEMENT SYSTEM IN EDUCATION

Smt. Poonam B. Waghmare

College of Education, Nashik, Email ID: poonamwaghmare75@gmail.com

Abstract

In the 21st century, Education faculties make efforts to find combination of students, faculties and system to manage their learning programs. Learning management system is becoming interacted with course registration, administration, documentation, tracking, reporting and delivery of educational courses as well as evaluation of students through exams. LMS is focused on acquiring the knowledge using the help of technologies. In India education is depends on classroom teaching for syllabus coverage. Instructors put in more efforts to manage, store and reuse the course material for repeating the course in the next semester. This system shall act as a central space for student and teacher interaction outside classroom. In the LMS process, instructor can upload course content and the student can access the same using their login. LMS is the most important application for teaching and learning.

INTRODUCTION: Quality education plays a vital role in today's competitive scenario. In this globalized world technology has affected almost every aspect of life. In technological world application of computers to education is such as computer-managed instruction (CMI), integrated learning system (ILS), computer based instruction (CBI), computer assisted instruction (CAI), computer assisted instruction (CAI), etc. These applications focused on drill and practice activities, tutorials and personal instructions. Twenty first centuries training needs to be easy and accessible. A learning management system (LMS) gives opportunity to make, distribute and track training anywhere and on any device. From the last 20 years, digital frameworks are available for managing curriculum, training material and evaluation tools. The LMS allows anyone to create, track, manage and distribute learning material of any kind. So it helps to create effective online teaching learning material in a personal collaborative environment. It is powerful, secure and open platform which is used for E-Learning. So this article focused on learning management system and its benefit to management, instructor and student.

LEARNING MANAGEMENT SYSTEM: It is an open source of software application. This is used for administration, documentation, tracking, reporting and delivery of educational courses as well as training programs. System help the instructor deliver learning material to the students, administer tests and other assignments, track student progress and manage record keeping. Some LMSs help identify progress towards learning and training goals. LMSs are focused on online learning material delivery and support a range of uses, acting as a platform for online courses, also used learning methods such as blended learning and flipped classroom. LMS is used to plan, deliver, publish and manage online courses. Students or participants login to the LMS by using browser. They can select courses and starts their online study. Alternatively an instructor can assign courses based on student's needs. An LMS allows instructor and administrates to track course completions, performance of students. All students' activities in the LMS can be tracked. These activities are useful for evaluation, competency management and other related functions.

COMPONENTS OF AN LMS: There are many varieties of LMS. Everyone is unique and possesses a feature set according to needs of a trainer and educators. There are some elements can be found in many eLearning.

Maratha Vidya Prasarak Samaj's
ADV. VITTHALRAO HANDE COLLEGE OF EDUCATION, NASHIK.

[NAAC REACCREDITED "A" GRADE, CGPA-3.26]

&

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY, PUNE

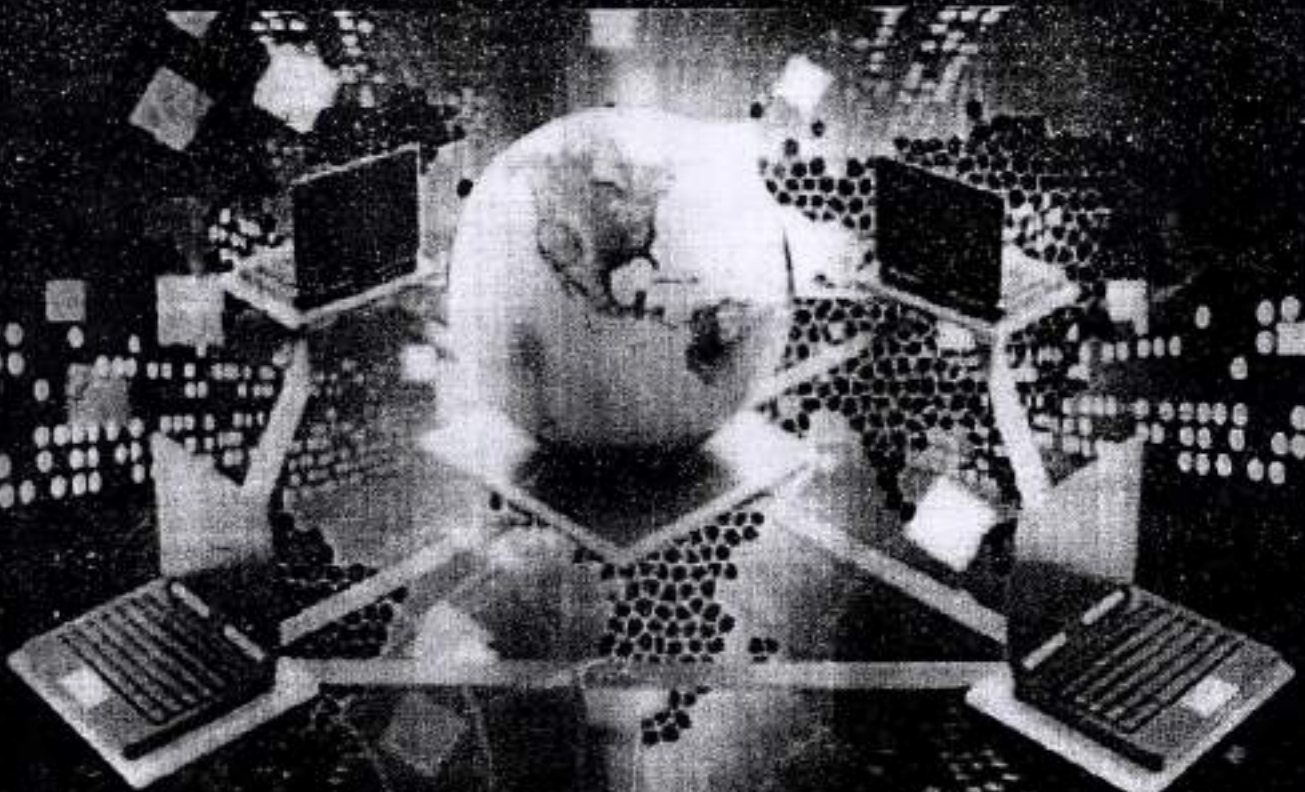
Jointly Organizes

National Level Seminar On

"ADVANCED TRENDS OF ICT IN EDUCATION"

On Saturday 23rd & 24th December 2017

Special Issue of an International
SCHOLARLY RESEARCH JOURNAL FOR INTERDISCIPLINARY STUDIES
IMPACT FACTOR SJIF (2016)-6.177, ISSN: 2278-8808

DR. JOSHI GHAVHAN
Seminar Co-Ordinator

20
GE
NASHIK
NO

PRINCIPAL RJI
COLLEGE OF EDUCATION
Nashik

DR. CHANDRAKANT BORSE
Principal, College of Education, Nashik,
Gangapur Road, Nashik-422002

ई-अध्ययन (E-Learning)

प्रा. वायळ लक्ष्मण सखाराम

सहाय्यक प्राध्यापक

म.वि.प्र.समाजाचे

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक

आजचे युग हे माहिती तंत्रज्ञानाचे युग म्हणून ओळखले जाते. आज मानवी जीवनात वेळोवेळी माहिती तंत्रज्ञानाचा आधार घ्यावा लागतो. मानवाच्या प्रत्येक कृतीशी माहिती तंत्रज्ञानाचा संबंध येत असतो. आज साक्षरतेचा निकषही माहिती तंत्रज्ञान व संप्रेषणाचे ज्ञान असणे हा झाला आहे. आज प्राथमिक स्तरापासून महाविद्यालयीन स्तरापर्यंत संगणक (इंटरनेट) च्या अभ्यासक्रमात समावेश केलेला दिसून येतो. आज माहिती संप्रेषण व तंत्रज्ञान अभ्यासक्रमापुरतेच न राहता ते आज एक अध्यापन व अध्ययनाचे प्रभावी साधन म्हणून त्याचा वापर केला जात आहे. म्हणूनच त्याचाच भाग ई-अध्ययन संकल्पना उपयोगी ठरत आहे.

ई-अध्ययन :

इलेक्ट्रॉनिक साधनांच्या सहाय्याने केले जाणारे अध्ययन

अध्ययन :

अध्यापन प्रक्रियेत हेतूपुरस्सरपणे माहिती तंत्रज्ञान संप्रेषणाचा वापर करणे म्हणजे ई-अध्ययन

होय.

PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
M.V.P. Campus, Nashik-2

भूगोलाच्या अध्यापनात मल्टिमिडियाची भूमिका

प्रा. प्रताप आत्रे
सहाय्यक प्राध्यापक
शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक

आजच्या शिक्षण पद्धतीत अभ्यासक्रम महत्वाचा दूवा आहे. आजची शिक्षण पद्धती सदोष असून त्यातून शिक्षणाचे ध्येय साध्य होऊ शकत नाही. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होऊ शकत नाही. असे आपण नेहमीच म्हणतो. याबाबत आपण ज्यावेळी शिक्षकांना जबाबदार धरतो त्या वेळी शिक्षक आपला बचाव करण्यासाठी अभ्यासक्रमाची ढाल पुढे करीत असतात. शिक्षणाची अमूर्त ध्येये ही अभ्यासक्रमातूनच मुक्त रूप धारण करीत असतात म्हणून शिक्षणाच्या ध्येयाची पूर्तता शैक्षणिक उद्दिष्टांची साध्यता ही अभ्यासक्रमावर अवलंबून असते. राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखड्यात माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाला महत्वाचे स्थान मिळाले. कारण २१व्या शतकात शिक्षणक्षेत्राला माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान ही मिळालेली अमूल्य देणगी आहे.

भूगोल हे एक शास्त्र आहे. क्रमबद्ध व सुनियोजित रूपात कार्यकारणभाव प्रस्थापित करून व्यवस्थित रूपात सादर केलेले ज्ञान हे विज्ञान असते. मानवाने निरंतर निरीक्षणातून व परिक्षणातून हे ज्ञान सिद्ध केलेले असते. हे ज्ञान कित्येकांनी अनुभवांच्या कसोट्यावर पुराव्यासहित तपासून पाहिलेले असते. भूगोलातील उपयुक्त नियम, सिद्धांत, तत्त्वे, तंत्रे, पद्धती यांचे शिक्षणात उपयोजन करणे तसेच मुबलक उपलब्ध माहितीच्या अध्ययनासाठी सुयोग्य पार्श्वभूमीची निर्मिती, प्राविण्य संपादन आणि कार्यक्षमतेच्या निर्मिती बरोबरच स्वतःच्या मूलभूत प्रेरणेला प्रतिसाद देऊन परिणामकारक अध्ययनास विद्यार्थ्यांला तयार करणे हे माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचे उद्दिष्ट आहे.

भूगोल अध्ययन अध्यापनात माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान विद्यार्थ्यांची अभिरुची मोठ्या प्रमाणात वाढवित आहे. संगणक तंत्रज्ञान व इंटरनेट तंत्रज्ञानामध्ये अध्ययन अध्यापनात परिणामकारक बदल घडवून आणण्याची क्षमता आहे. विद्यार्थ्यांना भूगोल अभ्यासक्रमातील संकल्पना अर्थपूर्णरित्या समजण्यासाठी शिक्षकांनी नवनवीन तंत्रज्ञानाचा वापर करावा ही समाजाची अपेक्षा आहे.

संगणकाचे भूगोल अध्यापनाच्या संदर्भातील कार्य

- १) संग्रह- संगणकाद्वारे कार्ड, टेप, किंवा चुंबकीय टेपवर, भूगोल विषयाच्या मूलभूत संकल्पना व महत्त्वपूर्ण सूचना संग्रहित केल्या जातील.

(१)

PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
M.V.P. Campus, Nashik-2

Smt. Harshali B. Patil

Abstract

Information and communication technologies are the power that has changed many aspects of the lives. The impact of the ICT on each sector of the life across the past two-three decades has been enormous. The way these fields act today is different as compare to their pasts. Across the past twenty years the use of ICT has basically changed all forms of i.e. education, business, governance and communication. ICT has begun to have a presence but unfortunately we are lacking to achieve desired impact. The education is a socially oriented activity. It plays vital role in building the society. The quality education traditionally is associated with strong teachers having high degrees. Using ICTs in education it moved to more student – centered learning. As world is moving rapidly towards digital information, the role of ICTs in education becoming more and more important and this importance will continue to grow and develop in 21st century. This paper highlights various impacts of ICT on contemporary higher education and also discusses potential future developments. The paper argues the role of ICT in transforming teacher-centered learning to competency based learning. It also explores some challenges in higher education like cognitive tutors, need for developing a model, collaborative authoring etc.

Introduction: Education has very important role in building the society change. ICT making dynamic change in society. Education determines standard of society. The quality education helps to empowering the nation in all aspects by providing new thoughts, the ways of implementation of various technologies and so many such things. The quality education is basic need of the society. There are number of effective teaching & learning methodologies in practice. Technology is the most effective way to increase the student's knowledge. Here comes the role of ICT in the education sector! Being an academician I cannot imagine education without ICT. Nowadays ICT (specially an internet) plays imminent role in the process of integrating technology into the educational activities.

Objectives of ICT in Management Education:

1. Improvement in learning achievement;
2. Reduction of adult illiteracy rate, with sufficient emphasis on female literacy
3. Expansion of provisions of basic education and training in other essential skills required by youth and adults;
4. Increased acquisition by individuals and families of the knowledge, skills and values required for better living and sound and sustainable development.

Role of ICT in Higher Education:

1. To increase variety of educational services & medium.
2. To promote equal opportunities to obtain education & information.
3. To develop a system of collecting & disseminating educational information.
4. To promote technology literacy

ICT as a Change Agent In Learning Process:

Conventional Learning Process: In the process of conventional learning emphasis was given on contents. It follows the particular course structure / syllabus for many years. Accordingly the subject wise textbooks & reference books have been written. By using relevant material to the subject teachers supposed to teach through lectures and presentation. Teachers used their lesson plans, tutorials, different way of assessment to evaluate student performance etc.

Competent Course Structure: It is the need of the day to improve quality & structure of the syllabi by enforcing competency & performance based approach towards it. To include advance technology and practical approach is also on of the imp. One such curricula requires, 1) Access to information types & different forms. 2) Student-centered learning though information access. 3) Learning environment concentrated on information access & inquiry. 4) Real life examples. 5) Teachers as mentors rather that content experts. The role of ICT in the education at higher level recurring and unavoidable. It is challenge to integrate ICTs with universities, into their strategies and educational

**National Level Seminar on,
Advanced Trends in ICT On 23rd & 24th December 2018 at College of Education Nashik**

**माध्यमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांमध्ये जीवनकौशल्य
विकसनासाठी आयसीटी चा उपयोग**

Asst.Prof. Thube Ajay Sakharam

B.Ed. College Sangamner, 7588169134, ajay_thube@rediffmail.com

Principal, Dr.Borse Chandrakant Mhasu

Adv. Vitthalrao Hande, College of Education, Nashik, 9422761284

सारांश :-

२१ व्या शतकातील विविध आव्हाने मनुष्याला पेलवण्यासाठी त्याला शालेय जीवनातूनच तयारी करावी लागेल. म्हणून जागतिक आरोग्य संघटनेने विद्यार्थी दशेमध्येच १० जीवनकौशल्यांचा विकास करायला सांगितला आहे. व ती कौशल्ये म्हणजे स्व-जाणीव, समानुभूती, समस्या निराकरण, निर्णय घेणे, प्रभावी संप्रेषण, आंतरव्यक्ती संबंध, चिकित्सक विचार प्रक्रिया, भावनांचे समायोजन, ताण-तणावाचे समायोजन.

ही दहा जीवनकौशल्ये विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करण्यासाठी आपण माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर करू शकतो. या प्रत्येक कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी आपण इंटरनेट, मोबाईल, संगणक, टि.व्ही., टेपरेकोर्ड, रेडिओ यांचा प्रभावी वापर करू शकतो. तसेच व्हॉट्सु अप, युट्यूब, फेसबुक, व्हाट्स, ई-सोशल मिडियाचा सुध्दा चांगला उपयोग करून विद्यार्थ्यांमध्ये जीवनकौशल्यांचा विकास करू शकतो.

प्रस्तावना :-

विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी जागतिक आरोग्य संघटनेने सांगितलेल्या दहा जीवनकौशल्यांच्या विकासासाठी आपण माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा प्रभावीपणे पुढील प्रमाणे उपयोग करू शकतो -

१. स्व-जाणीव

स्वतःचे वर्तन, बलस्थाने, कमतरता, इच्छा, अभिरुची, दोष, कुटी, आकांक्षा, क्षमता इत्यादी ओळखणे म्हणजे स्व-जाणीव होय.

ICT चा वापर करून आपण स्व-जाणीव विकसित करू शकतो. स्वतः मधील क्षमता, कौशल्ये तपासण्याबाबतच्या अनेक चाचण्या इंटरनेटवर उपलब्ध आहेत. त्यांचा अभ्यास करून स्वतःमध्ये प्रगती करता येईल. तसेच स्वतःच्या मर्यादांवर कक्षा प्रकारे मात करावी यासंबंधीचे अनेक ऑडिओ-क्लिप इंटरनेटवर उपलब्ध आहेत. तसेच आपण करत असलेल्या कामांच्या नोंदी संगणक किंवा मोबाईल वर ठेवता येतील व त्यातून आपल्यामध्ये प्रगती किंवा अधोगती झाली आहे याची नोंद घेता येईल.

स्वतः मधील गुण-दोष कसे शोधवेत यासंबंधीचे मार्गदर्शन आपल्याला इंटरनेटद्वारे घेता येईल. विविध प्रकारच्या मोबाईल ॲपद्वारे स्वतः मधील क्षमता विकसित करता येतील.

२. समानुभूती -

दुस-या व्यक्तींच्या भूमिकेत शिरून त्यांच्या गरजा, भावना, विचार, कल्पना, मते यांचा अनुभव घेणे, त्याबाबतीतील जाणीव होणे, इतरांच्या भिन्नतेची जाणीव ठेवणे, इतरांबद्दल सहचरण, प्रेम, आपुलकी, आस्था, ठेवून सुसंवाद साधणे या क्षमतांचा समानुभूतीत समावेश होतो.

ICT चा उपयोग करून आपण इंटरनेटवर उपलब्ध असणा-या क्लिपद्वारे नाट्याभिनयाचे प्रात्यक्षिक पाहून विविध भूमिकांमध्ये स्वतःला ठेवून विचार करून स्वतःमध्ये समानुभूती कौशल्य विकसित करू शकतो. टी.व्ही. वरील इंटरनेटवर उपलब्ध असणारे मोबाईलवर इंटरनेटच्या सहायाने डाऊनलोड करून सेव करून ठेवलेले विविध एकपात्री नाटकांच्या माध्यमातून व त्यांच्या पुनर्सादरीकरणातून आपल्यामध्ये समानुभूती जीवनकौशल्य विकसित करू शकतो. टी.व्ही. वरील विविध सामाजिक माहितीपटांतून जसे कुष्ठरोग्यांसाठी डॉ. आमटेचे कार्य, स्नेहालय - अहमदनगर यांची यू-ट्यूब वरील क्लिप पाहून समानुभूती कौशल्य विकसित करता येईल.

DIGITIZATION, PLATFORM FOR EDUCATIONAL ENRICHMENT

Prof. B. A. Patil (Pg. 1-5)

(Maharshi Shinde Adhyapak Vidyalay, Nashik) patilba2014@gmail.com

Prof. M. S. Bhosale

(Maharshi Shinde Adhyapak Vidyalay, Nashik) bhosalemukul25@gmail.com

Dr. C. M. Borse

(Principal College of Education, Nashik)

Abstract

Digital India is an initiative by government of India to help the country for time saving, decrease in documentation, economy improvement, decrease in corruption, and so many things. Digitisation may covers digital locker to help citizens of India to store their important documents, design frameworks & also digital signing on the documents. This real changes of digitization are visible to us all. The real changes of digitization are becoming visible today to all. Digitization also plays a concrete role in education speedily nowadays.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

Information technology & blended learning has reformed each sector of education, it has grasped and it is currently in the promising phases of altering along with supportive academia. In the coming days its approach will be far changed, more immersive and hopefully more constructive to the student, staff & society. For the same digitization arises which is a process of converting the diverse forms of information, such as text, sound, image or voice into digitalized format. The digitization has a proven impact on economy and society by reducing unemployment, improving quality of life, and boosting access to knowledge for education and other public services.

Concept of Digitization:

Digitization is the trending term, describing the 21st century in the most precise manner as possibly considered. We are in the era where ideas are unfolding in our educational institute, industry and creating the advancement that can't be matched by lagging behind in terms of technology. In short, digitization is the integration of digital technologies into everyday life by the digitization of everything that can be digitized.

शिक्षण क्षेत्रातील बदलाचा प्रतिनिधी : माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान (I.C.T.)

Prashant Pandit Vadnere (Pg. 237-240)

Prin. Dr. C. M. Borase

Adv. Vitthalrao Hande College of Education Nashik.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

ऐतिहासिक व सांस्कृतिक वारसा असलेला देश म्हणून जगात भारताची ओळख आहे. इतिहास पाहिला असता गुरुकुल आश्रम पद्धतीपासून आधुनिक शिक्षण पद्धतीपर्यंत शिक्षणारा (गुरु) शिक्षणारा (विद्यार्थी) व अभ्यासक्रम या तिघांचे स्वरूप, स्थान व महत्त्व कालानुक्रमे आपणास बदलतांना दिसते. वात पूर्वीचा गुरु म्हणजे आजचा शिक्षक अनेक संदर्भ ग्रंथ, पाठ्यपुस्तके व साहित्याची मदत घेऊन अध्यापनाचे कार्य पूर्ण करीत असतो एवढे करूनही अश्या हाडामासाच्या शिक्षकाला काही मर्यादा असतात किंवा तो नेहमीच सर्व विषयांबाबत तीत परिपूर्ण असेलच असे नाही. अश्या परिस्थितीत 'बाबा चाक्यंमप्रमाणकम्' ! याशिवाय पर्याय नसतो.

पण सध्याचे स्पर्धात्मक युग बघता शिक्षकाला अद्ययावत राहणे गरजेचे आहे. संदर्भ ग्रंथ, पाठ्यपुस्तके, साहित्य, मौखिक माहिती अश्या महितीना साठवण्याच्या पद्धती शिक्षकाने शोधून काढले पाहिजे. तसेच त्या सर्वांना खुल्या होतील व अश्या महितीला स्थळ, काळ व भौगोलिक सीमा यांच्या मर्यादा नकोत वरील सर्वांचा विचार केला असता यावर एकच आधुनिक पर्याय आढळतो तो म्हणजे माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान !

म्हणूनच डॅनियल (२००२) च्या मते माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानकामी कालावधीत आधुनिक समाजाचे जणू काही आधारस्तंभ बनले आहे. माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान अथवा ICT म्हणजे संगणकाशी निगडित कृती अथवा संगणकवर आधारित कृती परंतु सुदैवाने असे शिक्षण प्रक्रियेत नाही या उलट शिक्षण प्रक्रियेत माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान हे महत्त्वाची भूमिका बजावताना दिसतात. (SyedNoor-UlAmin, University of Kashmir.) १९ मार्च २०१३.

सन १९८० अखेर 'संगणक' या शब्दाला IT (Information Technology) असा पर्यायी शब्द दिला असे आपल्याला दिसते. त्यामुळे संगणक तंत्रज्ञानावरील संपूर्ण लक्ष संगणकाची माहिती साठवण्याची क्षमता व माहिती प्राप्त करण्यासाठी जमा करणे याकडे लागले. १९९२ पर्यंत ई-मेल सामान्य लोकांसाठी खुले करण्यात आले (Pelgrum & W.J., LawN. २००३)

यावर United Nation Report 1999 यांच्या मते Internet Service, संप्रेषणाचे साधने व सेवा, इंटरनेटवर आधारित माहिती सेवा या सर्वांचा समावेश झाला आहे. UNISCO ने २००२ मध्ये ICT म्हणजे Informatics Technology असे विधान केले.

PRINCIPAL

माध्यमिक स्तरातील विद्यार्थ्यांच्या इंग्रजी विषयातील भाषिक सृजनशीलता विकासासाठी
संगणकाच्या साधनांचा प्रभावी वापर

डॉ. चंद्रकांत बोरसे (Pg. 232-236)

प्राचार्य, म प्र वि चे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक.

लोखंडे गोकुळदास दत्तात्रय

संशोधक, म प्र वि चे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

प्रास्ताविक

शिक्षण हे समाज विकासाचे महत्वपूर्ण साधन आहे. अनौपचारिक शिक्षण जन्मभर जारी चालत असले तरी औपचारिक शिक्षणातून पद्धतशीरपणे मुलांचा विकास घडवता येऊ शकतो. भारताच्या आर्थिक उन्नतीसाठी आर्थिक व शिक्षणविषयक धोरणात महत्वपूर्ण बदल केले पाहिजेत याचा सल्ला देण्यासाठी नेमलेल्या राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाने तर इयत्ता दहावीपर्यंत सर्वांना सार्वत्रिक व दर्जेदार शिक्षणाचा पुरस्कार केलेला आहे. शिक्षणक्षेत्रातील धोरण ठरवणारे, धोरणे राबवणारे प्रशासक आणि शिक्षण व्यवस्थेचा कणा असणारे शिक्षक या सर्वांनाच नवे पर्याय शोधायला हवेत. नव्या कल्पना लढवायला हव्यात. नव्या पद्धती कार्यवाहीत आणायला हव्यात. थोडक्यात म्हणजे स्वतःची भाषिक सृजनशीलता विकसीत करायला हवी.

भाषिक सृजनशीलतेचा अर्थ

भाषा ही निर्मितीशील आहे. मोजक्या चाळीस-पन्नास ध्वनींच्या सहाय्याने आपण किती तरी शब्द, वाक्ये निर्माण करू शकतो. मोजक्या ध्वनींच्या सहाय्याने, सहजपणाने शब्द जुळणी करून त्यातून वाक्ये जुळवतो आणि अमर्याद संदेश निर्माण करतो. मानवेतर प्राणी केवळ जैविक पातळीवरील देवघेवीपुरते ध्वनी निर्माण करून संप्रेषणाची प्राथमिक गरज भागवतात. मनुष्य या जैविक गरजांच्या पलिकडे जाऊन विचारांची भावनांची देवघेव करण्याची क्षमता असणारी भाषा निर्माण करतो. मानवी भाषेच्या या निर्मितीच्या मुळातच एक प्रकारची सृजनशीलता दडलेली आहे.

PRINCIPAL

COLLEGE OF EDUCATION
M.V.P. Campus, Nashik-2

ARTIFICIAL INTELLIGENCE- THE DIGITAL REVOLUTION

Dr. Chandrakant M. Borase (Pg. 11-16)

Principal M.V.P.S's College of Education, Nashik, Email-cmborase2@gmail.com

Asst. Prof. Sunita L. Awandkar

Motiwala College of Educational Sciences, Nashik, Email-sunitamces@gmail.com

Abstract

The present paper has threefold purpose. It examines the features of Artificial Intelligence, its application and how AI is making the Digital Revolution in present Era. The objective of this paper is to identify the positive changes and the challenges in coming years.

Keywords: Digital Revolution, Artificial Intelligence, Cognitive abilities

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Artificial Intelligence (AI):

Intelligence is a cognitive process. It gives humans the cognitive abilities to learn, form concepts, understand and reason including capacities to recognize, to comprehend ideas, solve problems and use language to communicate.

Artificial Intelligence is the branch of Computer Science which deals with intelligence of machines where an intelligent agent is a system that takes actions which maximize its chances of success. It is the study of ideas which enables computers to do the things that make people seem intelligent. In the first half of 20th century, science fiction familiarized the world with the concept of artificially intelligent robots. John McCarthy (Stanford Researcher) is one of the "founding fathers" of artificial intelligence together with Marvin Minsky, Allen Newell and Herbert A. Simon. McCarthy coined the term "Artificial Intelligence" in 1995

AI is an approach to make a computer, a robot, or a product to think how smart human think..... And finally this study outputs intelligent software systems. The aim of AI is to improve computer function which is related to human knowledge i.e. reasoning, learning, problem solving.

PRINCIPAL

STUDY OF THE EFFECTIVENESS OF USING TECHNOLOGY BASED STRATEGIES ON STUDENTS LEARNING

Dr. Chandrakant Borse (Pg. 6-10)

MVP's AVH College of Education, Gangapur Road, Nashik

Asst. Prof. Thoke Asha Bhimrao

Ashoka College of Education , Wadala, Nashik 422006

Abstract

The purpose of the study was to investigate the effect of using technology based strategies on students learning. The researcher selected total population 26 students of Final Year B.A.B.Ed Ashoka College of Education, Nashik. Technology based strategies were used for 15 days consisted of one complete unit of final year Present research study was done by Experimental method & one group Pretest & Post test design was used for collecting data. Pre test was given before using Technology based strategies & Post test was given after using technology based strategies. The gain scores were computed after post test for all the students. The mean of Pre test & the Mean of the Post test is which is greater than pre test means it differs significantly. So with the help of data analysis researcher has rejected null hypothesis which was there will be no significant difference between the scores of pre test & post test & there will be no significant effect of using technology based strategies on learning of students. The conclusion of the study was that the use of technology based strategies on learning of students proved significant & effective.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction- A technological revolution is a period in which one or more technologies are replaced by another technology in a short amount of time. It is an era of accelerated technological progress characterized by new innovations whose rapid application causes an abrupt change in society. Technological revolution is a dramatic social change in important structures brought about relatively quickly by the introduction of some new technology. Education sector is not exception for this revolution. Previous education system & nature of teaching & learning process is also reformed, the result of this is adaption of innovative teaching-learning strategies in classroom teaching & learning system. Use of technology methods makes teaching & learning more interesting & effective for students. It also makes teachers teaching easy & flexible.

Statement of problem –

“Study of the effectiveness of technology based Strategies on students learning”

PRINCIPAL
M.V.P. CAMPUS, NASHIK

ROLE OF EDUCATION IN BRIDGING THE TECHNOLOGY GAP

Prof. Patil Manisha B. (Pg. 45-50)

Pune Vidyarthi Griha, College of Education, Email : manisha_patil77@rediffmail.com

Dr. Sankpal S.J.

Adv. Vitthalrao Hande, College of Education, Email : suchetabhamre@gmail.com

Abstract

This paper reports on a education role to bringing the technology gap because of education we handled this technology and its used teachers and learners in the teaching. Additionally, the relationship between the educational uses of technology and the overall educational patterns of interactions between education and technology. Moreover, the results indicated differences in technology usage in some different patterns of educational interaction in each learning activity. Conclusion is because of education effective bridge between the education and technology, its education that fill up the technology gap.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

The era of 21st century is often regarded as an era of technology. So Technology, today play an important role in our life. An economy which is poor in technology can never grow in today's scenario. This is because technology makes our work much easier and less consuming. The impact of technology can be felt in every possible field one such field is education. It's because of education we see the lots of use of technology. It's education which today we handle the technology successfully.

We see how class teaching seems to change in the era of digital media. Today we face a different environment for information and communication technology. Technology increases the flexibility of delivery of education so that learners can access knowledge anytime and form anywhere. It can influence the way students are taught and how they learn now the process are learner driven and not by teachers with the help of technology learning as well as to improve the quality of teaching and learning. The most vital contributions of technology in the field of education is easy access to learning with the help of technology students can now browse through e-books. Sample examination papers, previous years papers etc.

शैक्षणिक क्रांतीचा नवा अध्याय : स्वयम पोर्टल

प्रा. डॉ. कैलास खोंडे (Pg. 283-286)

असि. प्रोफेसर, म वि प्र समाज, शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

प्रास्ताविक :

21 वे शतक म्हणजेच बदलाचे शतक आहे . रोज नवनवीन शोध लागत आहेत व जनता देखील सहज ते अंगीकारत आहे .आज असे कोणतेच क्षेत्र शिल्लक राहिले नाही की त्यात तंत्रज्ञानाने प्रवेश केला नाही , मग ते कृषी , बँकिंग , औद्योगिक , संरक्षण वा शैक्षणिक असो प्रत्येक क्षेत्र तंत्रज्ञानमय झाले आहे. शिक्षणात तर आमूलाग्र बदलांना सुरुवात झाली आहे .औपचारिक शिक्षण , दूर शिक्षण , बहिस्थ शिक्षण अशा सर्वच प्रकारच्या शिक्षणात तंत्रज्ञानाने क्रांती केली आहे . औपचारिक शिक्षणाची सर्वदूर पोहोचण्याची मर्यादा लक्षात घेता तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून घराघरात शिक्षण पोहोचवणे शक्य झाले आहे, अशा स्वयम पोर्टल विषयी काही प्रश्नांच्या माध्यमातून आज आपण माहिती घेणार आहोत .

स्वयम काय आहे ?

स्वयम म्हणजेच SWAYAM – Study Webs of Active learning for Young Aspiring Minds होय . स्वयम पोर्टलवर भारतातील मोठ्या प्रमाणात online open कोर्स उपलब्ध आहेत . ज्यांना MOOC (Massive online open course) नावानेही ओळखले जाते . ज्याची निर्मिती भारतातील नामवंत संस्थांच्या शिक्षकांकडून सरकारने केली आहे , त्यामुळे आजीवन शिक्षणाची चांगली व दर्जेदार संधी मोफत स्वरूपात प्राप्त झाली आहे .

रजिस्ट्रेशन कोण करू शकते ?

जगातील कोणत्याही वयोगटातील कोणतीही व्यक्ती स्वयमसाठी रजिस्ट्रेशन करू शकते व आपला कोर्स पूर्ण करू शकते . शिवाय यासाठी कोणतेही शुल्क आकारले जात नाही . रजिस्ट्रेशनसाठी <http://swayam.gov.in> या वेब साईट वर जावून आपण आपला लॉगिन आय डी तयार करून कोणत्याही अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेवू शकाल .

इमपॅक्ट ऑफ डिजीटल लर्नींग इन एज्युकेशन

डॉ. एम. ए. भदाणे (Pg. 287-290)

एम. एस. सी. पीएच. डी.

श्रीमती वैशाली सूर्यवंशी

संशोधक, मार्गदर्शक, म. वि. प्र. संस्थेचे कॉलेज ऑफ एज्युकेशन व रिसर्च सेंटर, नाशिक

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

1) प्रस्तावना : शिक्षण म्हणजे ज्ञान. शिक्षणाची प्रक्रीयाही अनादी काळापासून (Time Immemorial) चालत आली आहे. शिक्षणात दोन व्यक्तींचा समावेश असतो. पहिला शिकवणारा त्यालाच आपण गुरु अथवा शिक्षक म्हणतो व दुसरा त्याला, शिकणारा अथवा विद्यार्थी असे म्हणतो.

प्रसिद्ध आफ्रीकन नेते नेल्सन मंडेला यांनी म्हटले आहे की, "Education is most powerful weapon which you can use to change the world."

तसेच प्रसिद्ध शिक्षणतज्ञ अलबर्ट फ्रिनस्टीन यांनी सुद्धा असे लूहून ठेवले आहे की, Education is not only learning of the facts, but it is a traing of mind.

ब्रील दोघांचे मतानुसार दोघांनी शिक्षणाचे अन्यन्न साधारण महत्व अधोरेखित केलेले आहे. त्यानंतर आपण शिक्षण आणि शिक्षण पद्धती यात कशाप्रकारे स्थितंतरे घडत गेली व आधुनीक युगांत घडत आहेत. याचा इतिहास मोठा रंजक आहे.

2) प्राचिन काल : आपण जर इतिहासाच्या मागोवा घेतला तर आपणास असे दिसून येईल की, पुर्वीच्या काळात "गुरुकुल शिक्षण" पद्धत अस्तीत्वात होती. गुरुकुल पद्धतीत पुर्वीचे ऋषीमुनी जंगलांत तपश्चयज्ञ करत असत तेथेच ते राजघराण्यातल्या राजपुत्रांना किंवा इतर तत्सम व्यक्तींना शिक्षण घेण्यासाठी त्या त्या गुरुकुलांत पाठवले जात असे. सदर गुरुकुल पद्धतीत ऋषीमुनी अशा राजपुत्रांना काही कालावधीत आश्रमांत ठेऊन घेत असत व त्यांना तेथे धर्नुविद्या, अश्वरोहन, तलवारबाजी इत्यादींचे ज्ञान देत असत. तसेच त्यांना व्यवहार चतुर्य, राज धर्माचे पालन कसे करावे, आदर्श राजा कसा असावा आणि आदर्श प्रशासन कसे असावे इत्यादींचे शिक्षण देऊन त्यांना त्यात पारंगत करून काही

DIGITIZATION OF EDUCATION IN THE 21ST CENTURY

Dr. Anita Madhusudan Shelke (Pg. 216-220)

Adv. V. H College of Education, Nashik-02

Abstract

Use of information technology and other digital media for the purpose of education can be said as Digital learning. This Digital way of learning came into existence due to rapid growth of digital world. Digitization have power to transform learning from an academic exercise to an engaging experience. Digitization has been proving to be revolutionary in the field education due to its dynamic and adaptive nature. Tools, such as computers, mobile devices and the internet, are now integrated into the educational system. Though there are many pros of digitization, there are certain difficulties arising due to it. Various ways of digital education along with advantages and difficulties while using digital means of education are discussed in the following.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction

Information Technology had a great impact on the society in 21st century. Constant technological advances have piloted the society into the new world of digitization. Formally digitization is converting texts, pictures or sounds in digital format which is visible on a computer. Digitization have completely reformed education system Use of smart-classrooms is one of the example of digitization in educational system. It is expected to have even more impact in coming days. Implementation of Digitization has become a need in today's world of information technology.

1. Digitization In general

"Digitization is the integration of digital technologies into everyday life by the digitization of everything that can be digitized."

It is the process of converting analog signals or information of any form into a digital format that can be understood by computer systems or electronic devices. The term is used when converting information, like text, images or voices and sounds, into binary code. Digitized information is easier to store, access and transmit, and digitization is used by a number of consumer electronic devices.

IMPACT OF DIGITIZATION ON HIGHER EDUCATION

Dr. Sushmavati J. Patil (Pg. 170-174)

Adv. V.H.College of Education, Nashik, sushmapatil26@gmail.com

Abstract

Digital learning is meant to enhance the learning experience rather than replace traditional methods altogether. Digitalization opens up higher education to people who wouldn't be able to afford or access it otherwise, such as people living in remote locations. Similarly, digitalization makes it possible for some people to pursue higher education with less disruption to their lives. Individuals who are already employees, with heavy workloads and important responsibilities, may find that online learning makes it easier to combine their professional and family commitments. Also individuals may access their sessions when they want and learn at their own pace. Combining traditional training methods with digitized learning is one of the ways we can make our future generations to become global contributors who can interconnect across culture, time and geographies. Digitization of education is possible with the help of internet and multimedia applications.

Keywords: digitization, internet, multimedia, byte, online, pedagogy

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction: We are running into the 21st century where technology knows no bounds. Emerging technologies, social media and the internet are an integral part of our lives. This is the phase of radical development where technology is taking over every field of life. During this phase the education system is evolving for the sake of betterment. New generation curiosity is vast and cannot be catered with educational systems that were designed earlier. If we kept on teaching our student the way we taught them yesterday, we would deprive them of their tomorrow. Old educational system lacks the capability to stand a chance in the 21st century. So we are compelled to use digitization in our educational system.

With the population of 1.35 billion people in a country, the ratio to technology driven citizens has highly increased in last decade. With over 407 million mobile phone users and being a country for the second most social site users, India has an immense opportunity to grow in this field and to grasp the positive vibes of technology in the field of education. With huge development in digital technology, Prime Minister Narendra Modi introduced initiatives like **Digital India** to transform India into a digitally empowered society and knowledge economy. Digital India is a concept to revitalize the education system in India. It is a program that endeavors to bridge the literacy slippage by delivering education through digital platform to students and teachers. It provides an opportunity to access learning sources

IMPACT OF DIGITIZATION ON EDUCATION

Dr. Chitte H. D (Pg. 51-56)

Asst. Professor of College of Education, Nashik dr_hemantchitte@rediffmail.com

Premashree Pawar

Ashoka Universal School, Educator, Nashik. premashreepawar9@gmail.com

Abstract

This study was conducted to investigate the effect of digitization on education. It is about the sweeping changes that digitization has brought in the field of education. In the 21st century, the integration of technology within the education sector can fundamentally transform how learning is received and delivered. Technology in the digital era has created a new level of personalized learning. The purposive sampling technique was used to gather data of 30 teachers. Data was collected via questionnaire. The data was analyzed and interpreted. Research findings revealed that teachers are ready to use the different digitalized apps. New technology also allows students to advance at their own pace as they learn.

Keywords:-digitization, technology

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

"Technology can become the 'wings' that will allow the educational world to fly farther and faster than ever before; if we will allow it." - Jenny Arledge

We are running into the 21st century where technology knows no bounds. This is the phase of radical development where technology is taking over every niche and corner. Smartphones, laptops, and tablets are no more unknown words. During this phase the education system is evolving for the sake of betterment, as this generation's students are not born to be confined by the limits of simple learning; their curiosity is vast and cannot be catered with educational systems that were designed earlier. If we kept on teaching our children the way we taught them yesterday, we would deprive them of their tomorrow. Our old educational system lacks the capability to stand a chance in the 21st century. So we are compelled to use digitization in our educational system.

Digitization is prompting higher education as never before. Nothing is unavoidable and we have the supremacy to form the way we use technologies. The digital revolution is edging its way into the classroom. It is now possible to have archive in every classroom or even in the

[Signature]
PRINCIPAL

PERSONALITY TRAITS IN SOCIAL MEDIA

Dr. Poonam B. Waghmare (Pg. 213-215)

College of Education, Nashik., Email -poonamwaghmare75@gmail.com

Abstract

In the era of Digitalization, Social media has become an integral part of modern society. It concerned to social network where users can socialize online, create contents, discuss & share views, it means users can express their views in different terms & formats according to their capabilities of extra version. According to researcher's different personality descriptors found on social media. When users share their views, ideas that may be their own or others. This capability shows their personality traits. There are "The Big Five" or "Five Factor Model" of personality trait that is OCEAN.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

INTRODUCTION-

21st century has witnessed a growth in the field of digitalization. Internet has become an integral part of modern society. There are various apps on web such as e-mail, games, videos etc and these applications engage users with internet which is social media. Social network websites such as Facebook, LinkedIn, twitter have attracted users. In the field of digitalization in the last decades is the introduction of hand held devices such as smart phones and tablets. These devices provided convenience and portability with advanced computing capabilities and connectivity. Smart phones contain a personal digital assistant, media player, digital camera, GPS navigation, web-browser, Wi-fi, etc. From such social media platforms users may write their views, post questions or activities, their events in the form of texts or multimedia. Other users in their social network- friends, experts, followers may respond to these contexts with liking, commenting, sharing or re-tweeting and may be followed by other users down the network. These activities constitute users' behavior in social media.

According to researcher's different personality descriptors found on social media. If we want to know what a person likes, we do not necessarily to ask how sociable they are, how friendly they are and how gregarious they are, because sociable users are friendly and social. We can summarize the personality dimensions by five factor model of personality. These five factors are OCEAN.

PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
M.V.P. Campus, Nashik-2

माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून अध्यापनाचे, सबलीकरण

प्रा. डॉ. परशराम वाघरे (Pg. 333-337)

सहयो गी प्राध्याप •, शि ऋशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक •

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

प्रास्ताविक

संप्रेषणाचा उपयोग मानव हा अतिप्राचीन काळापासून करीत आलेला आहे. आपली दैनंदिन परिस्थिती बघितली तर अत्यंत गुंतागुंतीची असते. ती सोडविण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा २३व्या शतकात वापर करण्यात आला आहे.

आपण सध्याच्या युगास माहितीचे युग म्हणतो. शिक्षण क्षेत्रात जेव्हा माहिती तंत्रज्ञान वापरले जाते. त्यास माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञान असे म्हणता येते. शाळेची समाजाची आणि पर्यायाने देशाची प्रगती संप्रेषण कुशलतेवर अवलंबून असते. शिक्षण प्रक्रियेत अत्याधुनिक तंत्राचा वापर परिणामकारक ठरतो. माहिती संप्रेषणाच्या माध्यमातून जणू काही अध्यापनाचे सबलीकरण झाल्याचे आपणास दिसून येते. नव्या नव्या तंत्रज्ञानामुळे व नव नवीन शोधामुळे शिक्षण क्षेत्रात झपाट्याने बदल होत चाललेले आहेत. संगणक व माहिती तंत्रज्ञान हे मानवी जीवनाचा अविभाज्य भाग बनत आहेत.

गरज

ज्ञान पोहचविणे ही शिक्षकांची संकल्पना असून ते ज्ञान वेगाने व जास्त परिणामकारकरित्या पोहचविणे गरजेचे आहे. शिक्षणातील तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने समाजाचा विकास घडवून आणणे महत्त्वाचे आहे. शिवाय वर्ग अध्यापनात माहिती संप्रेषणाच्या माध्यमातून सबलीकरण घडवून आणणे महत्त्वाचे आहे. माहिती संप्रेषण विद्युत वेगाने संपर्क होतो उदा. ई-मेल, ओ.एच.पी., मेसेज, स्लाईडचे, चॅट, संगणक तसेच अद्ययावत माहिती कमी वेळेत मिळवता येते. व ती दैनंदिन अध्यापनात उपयुक्त ठरते. तसेच सखोल ज्ञान प्रगती होते. परीक्षा पद्धतीतील त्रुटी दूर • रता येतात. माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानामुळे अध्यापन प्रभावी करता येते. अध्यापनात माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाच्या वापरामुळे पॉवर पॉइंट, प्रेझेंटेशन, एक्सेल, आलेख यांचा वापर करणे गरजेचे आहे. माहिती संप्रेषणामुळे विद्यार्थ्यांच्या विकासास हातभार लागला जातो. काँगत्याही वेळी संपर्क साधू शकतो व माहिती मिळवू शकतो. यामुळे अध्यापन हे अत्यंत सक्षम होऊन सबलीकरण झाल्यासारखे वाटते.

PRINCIPAL

डिजिटलकरणाचा शिक्षणावरील प्रभाव

प्रा. प्रताप भाऊसाहेब आत्रे (Pg. 326-330)

सहाय्य • प्राध्याप •, शिवाशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक •, Email : pratapatre82@gmail.com

Abstract

विज्ञानात होत चाललेली प्रगती, ज्ञान क्षेत्रात होत असलेली वाढ, शिक्षण क्षेत्रात नवनव्याने प्रवेश करणारे मानव समूह यांचा शिक्षणावर होणारा परिणाम, शिक्षण क्षेत्रात काम करणाऱ्या व्यक्तीची जबाबदारी, नवीन शिक्षण पद्धती, साधने, तंत्रे यासाठी मदत करणारे ॲप्लीकेशन, ज्ञान मिळविण्याची व अध्यापनाची माध्यमे, माहिती मिळविण्याची साधने, ज्ञान वापरण्याची उपकरणे व त्याचा शिवावर झालेला परिणाम याची सविस्तर चर्चा प्रस्तुत लेखात केलेली आहे.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

उद्दिष्टे

- 1) 21 व्या शतकामधील डिजिटलकरणाचा शिक्षणावरील प्रभाव जाणून घेणे.
- 2) शिक्षणात वापरण्यात येणाऱ्या ॲप्लीकेशन सॉफ्टवेअरचे उपयोग माहिती करून घेणे.
- 3) इंटरनेट, मल्टीमिडियाचा शिक्षणाच्या विकासासाठी झालेला फायदा जाणून घेणे.
- 4) तंत्रज्ञानाचे शैक्षणिक उपयोजन जाणून घेणे.

प्रास्ताविक

आज 21 व्या शतकामध्ये डिजिटलीकरण हा शब्द सामान्यातील सामान्य व्यक्तिलाही परिचित झालेला आहे. मानवी जीवनातील प्रत्येक क्षेत्रावर डिजिटलकरणाने आक्रमण केलेले आहे. शिक्षण हे तर मानवाने स्वतःच्या प्रगतीसाठी स्वतः निर्माण केलेले क्षेत्र आहे. मानवाची सांस्कृतिक आणि सामाजिक प्रगती त्याने घेतलेल्या व होत असलेल्या शिक्षणावर अवलंबून असते. डिजिटल करणामध्ये अध्ययन-अध्यापन प्रक्रिया परिणामकारक होण्यासाठी विविध माध्यमे वापरली जातात. उदा. दूरदर्शन, व्हीडीओ, संगणक, शैक्षणिक सॉफ्टवेअर, पॉवर पॉइंट, कोरेल ड्राॅ, मेलमर्ग, इंटरनेट, मल्टिमिडीया, विविध सर्च इंजिने इत्यादी या माध्यमांच्या साहाय्याने 21 व्या शतकात अध्ययन-अध्यापन परिणामकारकता वाढविण्याचा प्रयत्न केला जात आहे.

परिणामकारकता वाढविण्यासाठी खालील गोष्टी विचारात घ्यावा लागतात.

- अ) अध्ययनाची गुणवत्ता किंवा प्रभुत्वाचे प्रमाण वाढविणे.
- ब) अपेक्षित ध्येय साध्य करण्यासाठी किमान वेळेचा उपयोग करणे.

PRINCIPAL
M.V.P. Campus, Nashik-2.

AN ASSESSMENT OF PERCEPTION OF PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL TEACHERS OF NASIK ON USE OF SOCIAL PLATFORMS IN TEACHING – LEARNING

Dr. Chite, Hemantkumar, Prof. Bhagat Rabab & Gosavi Sarita (Pg. 35-44)

Brahma Valley College of Education and Anand Niketan

Abstract

In the age of increasing e-interactions, teachers need remold themselves to be able to shape the future netizens. This paper tries to throw light on preparedness of teachers and students for using social platform for improved teaching and learning. Questionnaires were distributed to school teachers to assess the extent to which the teachers use social platform for content enrichment. The findings demonstrate the perception of primary and secondary school teachers of Nasik on use of social platforms in teaching – learning

Keywords: social media, education, teachers, content enrichment,

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction

“The illiterate of the 21st century will not be those who cannot read and write, but those who cannot learn, unlearn and relearn.” – Alvin Toffler

The visionary writer has aptly mentioned the idea of being literate in the age of social networking. Technology is booming rapidly from year to year, and the younger generations are the ones caught in this rapid change. They are learning, unlearning and relearning very happily without any exams but **‘what’** is the question.

Social Media: The World of Networking

Here’s a quick look at the user statistics of a few social media platforms, which only prove the growing popularity of these websites.

- Facebook—1.6 billion
- YouTube—Billion-plus visitors
- WhatsApp—950 million
- Google plus—440 million
- Instagram—430 million
- LinkedIn—420 million
- Twitter—230 million

IMPACT OF DIGITALIZATION ON ADOLESCENCES EDUCATION

Mr. Ashok Mothabhau Bachhav (Pg. 17-23)

Research Scholar, Principal, Eklavya Model Residential School, Ajmer Saundane,

Tal. Baglan Dist. Nashik, ashokbachhav4004@gmail.com

Smt. Dr. S. P. Chavan

Guide, College Of Education, Nashik

Abstract

In the world of 21st century Creation of knowledge based society is the big task in front of education system. Teachers need to be highly skilled in all these areas to excel in their profession. Teaching is the Nobel profession for creating the future society. In this task role of teacher is very important. Adolescence are continuously using the modes of digitalization. Understanding of adolescence in society depends on information from various perspectives, including psychology, biology, history, sociology, education and anthropology. Within all of these perspectives, adolescence is viewed as a transitional period between childhood and adulthood, whose cultural purpose is the preparation of children for adult roles. It is a period of multiple transitions involving education, training, employment and unemployment, as well as transitions from one living circumstance to another. Present study is basically focused on impact of digitalization on Adolescence Education.

Keywords- Digitalization & Adolescence Education

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Objectives of the paper

- 1) To explain the concept Digitalization
- 2) To explain need & importance of Digitalization
- 3) To Explain the relationship between digitalization & Adolescence Education

Concept of Digitalization

Digitalization is the process of converting information into a digital format, in which the information is organized into bits. The result is the representation of an object, image, sound, document or signal by generating a series of numbers that describe a discrete set of its points or samples. The result is called digital representation or, more specifically, a digital image, for the object, and digital form, for the signal. In modern practice, the digitized data is in the form of binary numbers, which facilitate computer processing and other operations, but, strictly speaking, digitizing simply means the conversion of analog source material into a numerical format; the decimal or any other number system that can be used instead.

(Signature)

IMPACT OF ICT IN EARLY AGE CHILDREN'S EDUCATION

Dr. K. M Ghughuskar (Pg. 152-157)

Assistant Professor, M.V.P Samaj's College of Education

Atul Trivedi

Ph.D Student, M.V.P Samaj's College of Education e-mail: atul07trivedi@rediffmail.com

Abstract

Early age children education is the foundation of life, if it is strong life will be smooth and successful. Education through ICT will be developed the creativity, imagination and understanding which will be helpful for adjusting in primary education. Pre- Primary Education reduce the drop out and stagnation in higher education. This study presents the impact of ICT in early age children's education.

Keywords- ICT, Early age Children, Creativity, Development

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction

Education is a continuous process in human life which passes through many stages from birth to death. Education has importance of every life and it is only quality which makes socialistic and superior to other beings. Aristotle told about importance of education, "Educated men are as much superior to uneducated as the living beings are to the dead". Similarly Bhagvad Gita also says, "Nothing is more purifying on the earth than knowledge". Education has same importance as it is childhood or adult. Most of developed countries accepted the importance of early childhood education for a better start in life. Plato had said: "you know also that the beginning is the most important part of any work, especially in the case of a young and tender thing; for that is the time at which the character is being formed and the desired impression is more readily taken".

In India, Mahatma Gandhi also knew the importance of early childhood education and said "We labour under a sort of supersition that the child has nothing to learn during the first year of life, on the contrary the fact is that the child never learns more in after-life than what he does in its first five years. The education of the child begins with conception."

Early Childhood Education

Early childhood education means to promote a more advanced development of children before they go to school. Often formal education starts from primary class or 1st standard, that

SOCIAL NETWORKING SITES AND YOUTHS

Dr. Kavita Ghughuskar (Pg. 228-231)

Asst. Professor, M.V.P.Samaj's College of Education, Nashik,

Email : kavita.mg30@gmail.com

Abstract

Youths are the future pillars of Nation. In the era of digitization youths maximum needs are fulfilled through Internet. Most of the youths spent maximum time on social networking sites. This paper focuses on what are the effects of social networking sites on youths and how it helps to shape their virtual behaviour is being highlighted in the present paper.

Keywords: Internet, Social Networking Sites (SNS), Youths.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

In the era of technology everyone is using technology our life is engrossed by using technology from morning till night and we cannot imagine our life without technology. So how could youths be aloof from this magic stick of technology as all the youth are born in technology age. An information environment is emerging from rapid, simultaneous and interconnected evolution of transmission systems, These information have long time impact in youths. The question arises what is the impact of the sum of these changes on youths while communicating and absorbing the information. Its more important to understand how these technologies will facilitate and amplify the social and cognitive process of this internet generation.

Trends in the Evaluation of Transmission Systems :

Patterns of Growth in Information Volume :

Cyber space is the global networked information representation space created by the world wide interconnection of computer memory, data storage and users. Young users experience it as a physical and social space. For young users cyber space is a library of libraries, a giant electronic mall, a digital bank.

- The number of access points into cyber space is expenses in Number, Density and Mobility.
- Developed technologies in cyber space raise some issues such as when, where and how information should be accessed by the young users.

डिजीटलीकरण: भारताचा ज्ञान केंद्र म्हणून कायापालट

प्रितम दत्तात्रय वीर (Pg. 309-314)

डॉ. कविता भुगुसकर

मार्गदर्शक, सहा.प्राध्यापिका

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

आजच्या माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगामध्ये डिजीटायजेशन ही संकल्पना मोठ्या प्रमाणात वापरली जाते आज एकही क्षेत्र राहिले नाही जे डिजीटायजेशन खाली आलेले नाही.शाळा महाविद्यालय विविध कंपन्या अत्यावश्यक सेवा शासकिय काम या पेक्षा ही अनेक इतर गोष्टीमध्ये तंत्रज्ञानाचा वापर करून मानवाने प्रगती केलेली आहे. अगदी मानवाची जागा काही ठिकाणी यंत्र मानवाने म्हणजेच रोबर्टने घेतली आहे लहाण मुलांपासून मोठ्या मानसापर्यंत प्रत्येक व्यक्ती या संसाधनाचा वापर लिलया करतात.माहिती तंत्रज्ञानाच्या महाजाळ्याच्या माध्यमातून संपुर्ण जग हे एक खेडे गांव झाले आहे केवळ पुस्तकी ज्ञानवर आवलंबून न राहता प्रत्यक्ष अनुभव देण्यासाठी या डिजीटायजेशन या संकल्पनेचा मोठ्या प्रमाणावर वापर होत आहेत. संगणक, मोबाईल, डिजीटल डायरी, डिजीटल कॉमरे आशा प्रकारच्या वस्तुच्या माध्यमातून प्रत्येक क्षेत्र हे डिजीटल झालेले आहेत. भारत हा जगातील अत्यंत प्राचीन संस्कृती असलेला तरीही आधुनकतेची जोड आसलेला देश आहे.कारण इतर प्रगतशील देशांप्रमाणेच भारत हा प्रत्येक क्षेत्र डिजीटायजेशन अंतर्गत घेतलेले आहे प्रत्येक क्षेत्रामध्ये माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर होत चाललेला आहेत.

मेक इन इंडिया

भारताचे पंतप्रधान मानरेद्र मोदी यानी मेकींग इंडिया या २५ सप्टेंबर २०१४ रोजी राबवलेल्या योजने अंतर्गत प्रत्येक क्षेत्रामध्ये भारताला सक्षम करून कौशल्य विकासानावर भर देउन विकास साधण्या मोठ्या प्रमाणात काम सुरू झालेले आहे कोणत्याही देशाचे शिक्षण व्यवस्था ही त्या देशाच्या प्रगती होण्या करीता कारणीभुत असते जगातील सर्वात मोठी लोकशाही असलेल्या भारतासारख्या देशामध्ये तसेच तळगळपर्यंत शिक्षण पोहचविण्यासाठी अनेक योजना राबविल्या गेल्या मोठ्या प्रमाणात शालेय शिक्षणाची व्यवस्था करून गरीबातील गरीब व्यक्तीपर्यंत शिक्षण पोहचवावे प्रचंड प्रयत्न सुरू झाली म्हणुनच शालेय विद्यार्थ्यांना केवळ पुस्तकी ज्ञान न देता आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या म्हणजेच डिजीटायजेशन शाळा महाविद्यालयामध्ये डिजीटायजेशन ही संकल्पना व लोकप्रिय होत चाललेली आहेत शिक्षणाच्या माध्यमातून कुशल काम करणारे व्यक्ती तयार होणे हे शिक्षणाचे ध्येय रूजायला लागलेले आहेत.

IMPACT OF DIGITIZATION ON EDUCATION

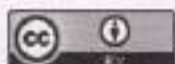
Asso. Prof. Dr. Vidya .N. Jadhav (Pg. 209-212)

Adv. Vitthalrao Hande College of Education, Nashik, E-mail: dr_vidya13@yahoo.com

Abstract

Digitization is leaving its mark in every field today. The present paper asks a detailed view of how digitization impact present day education. The objective of the paper is to identify how digitization has brought a positive change in education.

Keywords: Engagement, Learning styles, Infrastructure, Adaptive learning.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

Over the years the models of Education has changed in accordance with the changes in the society. It has adapted with the circumstances and needs of each era. Hence education today is a far cry from what it was centuries ago or even decade ago. From the "Gurukula Education system" to the black board based class to the now digital classrooms, Education has come a long way, indeed. Technology has leaving its immiscible mark in every field and its impact in the field of education is remarkable. John Dewey has so aptly said, "If we teach today's students as we taught yesterday's, we rob them of tomorrow." In today's world technology has moved away from being a luxury enjoyed by the elite to a necessity of the masses. Digitization of education opens the doors for greater avenues and a brighter future for the world. It has transformed learning from an academic exercise to a more involve and interactive experience for the learner.

What is digitization?

Digitization is the process of converting information into a digital format . In this format, information is organized into discrete units of data (called bit s) that can be separately addressed (usually in multiple-bit groups called byte's). This is the binary data that computers and many devices with computing capacity (such as digital camera's and digital hearing aid's) can process. Digitization is the process of converting information into a digital format. In this format, information is organized into discrete units of data (called bit's) that can be separately addressed (usually in multiple-bit groups called byte's). This is the binary data that

DIGITIZATION - DEVELOPMENT OF E-CONTENT

Dr. M. A. Bhadane (Pg. 130-132)

Associate Prof., College of Education, Nashik

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

Digitization is the process of converting information into a digital format means computer readable in which the information is organized into bits. The result is the representation of an object, image, sound, document or signal by generating a series of numbers. The result is called digital representation or digital image. The term digitization is often used when diverse forms of information, such as an object, text, sound, image or voice are converted into a single binary code.

Digital information exists as one or two digit either 0 or 1. These are known as bits and the sequences of 0s and 1s that constitute information are called bytes.

Digitisation includes development of e-content any type of textual matter, Videos, Audio, graphics, images are converted into digital form ie. Electronic form is called digitization.

E-content :

e-content is digital information delivered over network based electronic devices ie. symbols that can be utilized and interpreted by human actors during communication process, which allow them to share visions and influence each other's knowledge attitude or behavior. Towards a broader definition the design of the subject matter in question and the digital delivery mode used.

It may also be defined as digital text and images designed for display in web-pages e-content means content in the electronic form. it is combination of text, audio, video, images, animation with visual effect. Any digital content that can facilitate the learning process or learning outcomes can be termed as e-content. the acquisition of these contents takes place Via four different channels purchase of material use of freely available content on the internet, self production of materials and exchange of existing material on a network with other institutes of Higher Education.

Nature of e-content :-e-content should be seen as a total to improve the understanding, engagement and motivation of learners to provide a safe environment for them to experiment

BRIDGING THE GAP: ENVIRONMENTAL EDUCATION AND INTEGRATION OF TECHNOLOGY

Dr. Vidya N. Jadhav (Pg. 116-119)

Adv. Vitthalrao Hande of education & Research, Nashik

Sujata P.Pawar

P.V.G. College of College of education, Nashik, Mail Id: sujatavijay@gmail.com

Abstract

Environmental education is very important issue. It is duty of teacher to inculcate environmental awareness among students. Students in Indian school come from diverse background. Some may not have easy access to technology. As 21st century educators it is our duty to find strategies that level the educational playing field for all learners. Teachers can foster the student engagement in activities that support appreciation of the environment and natural resources in understanding the environmental issues. Across the nation, schools are increasing access to technologies in the classroom. Therefore, providing education with appropriate resources and strategies supports environmental literacy should be essential component of all technology plans.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction

Students in India come in school from diverse needs, particularly in terms of their access to nature and technology. It is our job as a teacher to help level the playing field and provide all students an equal chance to success. By integrating the two seemingly opposed areas of nature and technology, we can create an opportunity for young children to become both technologically and environmentally literate. In this article we explore how technology can be used to encourage students to engage in activities that will help them to appreciate nature and environmental issues.

Nature Deficit

Over 50% of students of the Indian population now lives in urban areas. When Children go outside they often see only streets building, shops, cars and crowd of people. Students do not know the importance of reducing pollution and recycling. Environmental education encourages students to think globally but act locally regarding environment and environmental issues. Environmental education is not a study about plants and animals but it is invaluable tool for teaching critical thinking skills and applying these skills to the students' everyday world.

तंत्रज्ञान वापराची अध्ययन अध्यापनातील भूमिका

डॉ. किरण सहादू खैरनार (Pg. 322-325)

असो. प्रोफेसर, शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक-२, Email: kirankhairnar.121@gmail.com.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

आजचे युग हे तंत्रज्ञानाचे युग आहे. आज अनेक क्षेत्रांमध्ये तंत्रज्ञानाचा उपयोग मोठ्या प्रमाणात केला जात आहे. शिक्षणाच्या अध्ययन आणि अध्यापन या प्रक्रियेमध्ये सुद्धा तंत्रज्ञानाचा वापर होत आहे. शिक्षकाला याबाबत सखोल माहिती असणे आवश्यक ठरते. केवळ भाषिक, शाब्दिक अनुभवाद्वारे दिले जाणारे शिक्षण कायम स्वरूपाचे नसते त्यामुळे अध्यापन प्रक्रिया प्रभावी न होता कंटाळवाणी होण्याची शक्यता असते म्हणून अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांला नवनवीन तंत्रज्ञानानुसार ज्ञान देणे गरजेचे ठरते. ऐकलेले विसरले जाते, पाहिलेले लक्षात रहाते कारण डोळा या ज्ञानेंद्रियाद्वारे ८२% तर कान या ज्ञानेंद्रियाद्वारे ११% तर जिभ, त्वचा, नाक या ज्ञानेंद्रियाद्वारे ७% ज्ञान मिळविता येते. शिक्षकांनी अध्यापनात बहुविध तंत्रज्ञानाचा वापर केला असता विद्यार्थ्यांच्या मनात आशयासंबंधीच्या कल्पना मनपटलावर उळकपणे कोरल्या जातात. घटकातील आशयाकडे डोळसकृतीने पाहण्याची सवय विद्यार्थ्यांना लागते.

तंत्रज्ञान हे मानवी जीवनासाठी वरदान आहे. जीवनाच्या सर्व क्षेत्रात त्याने बदल घडून येत आहे. अशा तंत्रज्ञानाने मानवी जीवनाच्या संबंधित सर्व क्षेत्रावर प्रभाव टाकलेला दिसून येतो. तंत्रज्ञानाच्या प्रभावातून शिक्षण प्रणाली विभक्त राहू शकत नाही. शिक्षणक्षेत्रात तंत्रज्ञानाच्या उपयोगामुळे, वापरामुळे अध्ययन अध्यापनात प्रभावीपण येत आहे. तंत्रज्ञानाचा परिणाम शैक्षणिक विकास, शैक्षणिक रचना, अभ्यासक्रम रचना याबरोबरच शिक्षकांच्या कामावर सुद्धा होत आहे. कारण शिक्षकाला अध्यापनासाठी वेगवेगळ्या साधनांची मदत मिळत आहे. कमीत-कमी वेळामध्ये, कमीत-कमी खर्चामध्ये, जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत, जास्तीत जास्त प्रभावीपणे, जास्तीत जास्त ज्ञान कसे पोहोचले याचा विचार तंत्रज्ञानाने केला जातो.

तंत्रज्ञानामुळे जगण्याचे संकेत झपाट्याने बदलत आहे. तंत्रज्ञान झपाट्याने प्रगती साधत आहे. आज दूरदर्शन, संगणक, इंटरनेट, ई-मेल यासारख्या माध्यमांनी ज्ञान प्रसारणाच्या बाबतीत अभूतपूर्व अशी क्रांती घडवून आणलेली आहे. दूरदर्शन, संगणक, दूरशिक्षण यासारख्या अनेक माध्यमाद्वारे कमी वेळात जास्तीत जास्त लोकांना शिक्षण देण्याचा प्रयत्न होतांना दिसत आहे.

IMPACT OF DIGITIZATION ON EDUCATION

Dr. Jadhav Vidya Namdev (Pg. 141-145)

Associate Professor, MVP Samaj's college of Education, Nashik

Shaikh Ejaz Ahmed Abdul Quddus

Professor, Masumiya College of Education, Ahmednagar. Ejazahmed.shaikh@yahoo.in

Abstract

Traditionally education is centered on sources such as schools, teachers and print media. The learners reached the information sources by enrolling with schools, teachers and libraries. Prior to the digital era, information was not accessible by the majority of people, and even those accessed were unable to obtain current information with respect to today's context. The modern society wants to know the information as it happens and when it happens, and the world is moving from an information society to a knowledge society. Thus education is given the highest priority and brainpower is becoming the most valuable asset of an organization. Advances in digital technology have opened up many avenues of learning. Technology has made information accessible / transmittable from anywhere and by / to all groups of people. Education has reached most parts of the world and ICT has become an integral part of human life. This paper describes the Introduction of digitization, meaning of digitalization, definition of digitalization, traditional education and digital education, importance of digitalization in education, a digital strategy and benefits of digitalization in education.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

• Introduction:

Digital learning is any type of learning that is accompanied by technology or by instructional practice that makes effective use of technology. It encompasses the application of a wide spectrum of practices including: blended and virtual learning. Digital Learning Makes Students Smarter. Learning tools and technology enable students to develop effective self-directed learning skills. They also promote cooperation and teamwork which are very important skills, in every aspect of life. When teachers effectively integrate technology into subject areas, teachers grow into roles of adviser, content expert, and coach. Technology helps make teaching and learning more meaningful and fun. Students are also able to collaborate with their own classmates through technological applications. Technology can be used to improve teaching and learning and help our students be successful. Education doesn't stop at the end of the school day because students have access to teachers, resources, and assignments via the web and access these resources at any time. Digital classroom school

21 व्या शतकात शिक्षणाचे डिजिटलीकरण

देवकांबळे शोभा व्यंकटराव (Pg. 269-275)

विद्यार्थिनी, एम.फील, डॉ. विठ्ठलराव हांडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नासिक

Email - shobbhadev@gmail.com

डॉ. एम. एस. चौधरी

मार्गदर्शक, सहा. प्राध्यापक, डॉ. विठ्ठलराव हांडे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नासिक

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

1. प्रास्ताविक

आपण 21 व्या भातकात जात आहोत जिथे तंत्रज्ञानाची मर्यादा नसते. हा कांतीकारक विकासाचा एक टप्पा आहे. जेथे तंत्रज्ञान प्रत्येक कोपऱ्यात होते. स्मार्टफोन, लॅपटॉप, टॅब्लेट हे अज्ञात शब्द नाहीत. या कालखंडात शिक्षण व्यवस्था सुधारल्याबद्दल विकसित होत आहे. कारण या पिढीचे विद्यार्थी सामान्य शिक्षणाच्या मर्यादेपर्यंत मर्यादीत नाहीत. त्यांची जिज्ञासा विशाल आहे आणि यापूर्वी तयार केलेल्या शैक्षणिक सिस्टमची देखभाल केली जावू भाकत नाही. जर आपण आपल्या मुलांना भालेय पध्दतीने शिकवत राहिलो तर आपण त्यांना उद्यापासून वंचीत ठेवू.

आमच्या जुन्या शैक्षणिक व्यवस्थेने 21 व्या शतकात एक संधी उभी करण्याची क्षमता नाही म्हणून आम्ही आमच्या शैक्षणिक व्यवस्थेत डिजिटलीकरण वापरण्यास भाग पाडले जात आहोत.

1.1 शिक्षणाची अंमलबजावणी करणे

"तंत्रज्ञान पंख" बनू भाकते ज्यामुळे शैक्षणिक जग पूर्वीपेक्षा वेगाने

आणि वेगाने उडता येवू भाकेल, जर आम्ही ते मान्य करू" - जेनी आर्जे

PRINCIPAL
College of Education
M.V.P. Campus, Nashik-2

इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा शिक्षणावरील प्रभाव

प्रा.डॉ.जाधव.व्ही.एन. (Pg. 260-268)

एम,ए.एम,एड.एम,फिल.पीएच.डी,

बेंडकोळी सिताराम देवराम

एम,ए.एम,एड.एम,फिल शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय-नाशिक, bendkolisitaram123@gmail.com

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

प्रस्तावना :

शिक्षणही प्रक्रिया पृथ्वीवरील मानवाच्या अस्तित्वाइतकीच जूनी आहे. असे म्हटले तरचुकीचेठरणार नाही. प्राचीन काळापासून अध्ययन-अध्यापनाच्या पध्दतीमध्ये माध्यमांच्या साह्याने बदलहोत आहेत. अमूर्त कल्पना स्पष्ट करण्यासाठी मानव चित्रे, आकृत्या, तक्ते इ. वापर करत असे परंतु सध्याची शिक्षणाच्या माध्यमांमध्ये अमूलाग्र बदलहोत आहेत. प्रत्येक नाण्याला दोन बाजू असतात. तदवत शिक्षणामध्येही इलेक्ट्रॉनिकमाध्यमांचा वापर केल्याने काही भले-बुरे परिणाम शिक्षणावरहोतानादिसून येत आहेत.

संगणक युगाने तर यात क्रांतीच केली आहे.ऑनलाईनमुळे माहितीचा जणूखजीना मोकळा केला आहे.वेळ आणि श्रमाची बचत झाली आहे.तत्परता आणि अचूकता यात तंत्र ज्ञानामुळे नक्कीच पुढचे पाऊल उचलले आहे. लेखक, कलावंत, अभियांते, शास्त्रज्ञ, तंत्रज्ञ, व्यापारी, उद्योजक, व्यावसायिक, डॉक्टर्स, विद्यार्थी, वकील, शेतकरी इ. सर्वच क्षेत्रातील लोकसंगणकाचा सर्रास वापर करताना दिसतात.

१. संगणकाची क्षमताव परिणामकारकता मानवाच्या तूलनेतकिती अधिक असते.
२. मानवाच्या अनेकपट वेगानेसंगणक आकडेमोड करूशकतो.
३. संगणकाचीस्मृती अधिक आहे
४. संगणकचुका करीत नाही.
५. संकगण कधी थकत नाही.

शिक्षा पर प्रौद्योगिकी का प्रभाव

डॉ . शैला चव्हाण (Pg. 296-300)

 Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

आज का युग विज्ञान और तंत्रज्ञान का युग है। इसलिये हर एक क्षेत्र में 'करलो दुनिया मुझे में' के प्रयास हो रहे हैं। नये नये अनुसंधान आज मानव जीवन को पूर्ण रूप से प्रभावित कर रहे हैं। कल की तुलना में आज हमारा जीवन आसान और सुविधा पूर्ण बन गया है। उदा. घर में आज उपलब्ध सुविधाओं के कारण घर के काम आसानी से हो रहे हैं। क्योंकि आज मिक्सर, फ्रिज, वॉशिंग मशीन के कारण श्रम कम हो रहे हैं। व्यक्ति अपना समय अन्य कामों में व्यतित करते हुए जीवन का आनंद उठा रहे हैं। आज सारा समाज इस विज्ञान और तंत्रज्ञान से प्रभावित होकर अपना विकास और उन्नति में जुटा हुआ है। घर से लेकर कारखानों तक नये नये मशीनों ने हमारा जीवन व्याप्त किया है। इससे कोई भी क्षेत्र छूटा नहीं है। इसी कारण आज शिक्षा के क्षेत्र में भी इस विज्ञान और तंत्रज्ञान ने अपने पैर भरभक्कम रूप में जमाएँ हैं। शिक्षा क्षेत्र में भी इसी कारण अमूलाग्र परिवर्तन दिखाई देते हैं। कल की तुलना में आज पाठशाला और महाविद्यालयों के स्वरूप बदल गये हैं। और यह यात्रा गुरुकुल से लेकर डिजिटल कक्षा तक आकर पहुंची है। और यह परिवर्तन हमें एक नयी पहचान दे रहा है। जो समयानुसार उचित है।

आज हमें पाठशाला और महाविद्यालयों के जो दर्शन होते हैं, वह कल की तुलना में अत्यंत नवीन रूप है। हमारे ही यहां गुरुकुल पद्धती ने जन्म लिया और आज की कक्षाएं डिजिटल रूप में सामने आती हैं। यह विज्ञान और तंत्रज्ञान की ही देन है। आज हमारे विद्यालय और महाविद्यालयों की कक्षाओं का रूप पूर्णतः बदल गया है। कल की अध्यापक केंद्रीत अध्यापन पद्धती आज शिक्षा देनेवाले आधुनिक उपकरणों से सज्जित कक्षाएं हमें दिखाई दे रही हैं। और इन उपकरणों की संख्या भी नगण्य नहीं है। हर रोज अनुसंधान इन उपकरणों में वृद्धि ही कर रहे हैं। इसमें मुख्य रूप से मोबाइल, संगणक, लैपटॉप, प्रोजेक्टर, स्मार्ट बोर्ड, दूरदर्शन, विडीओ, ऑडिओ कॉन्सफरिंग, ई-मेल, सीडी,

PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
M.V.P. Campus, Nashik-2

डिजिटलकरणाचा शिक्षणावरील प्रभाव

प्रा. प्रताप भाऊसाहेब आत्रे (Pg. 326-330)

सहाय्यक प्राध्यापक, शिक्षण शास्त्र महाविद्यालय, नाशिक, Email : pratapatre82@gmail.com

Abstract

विज्ञानात होत चाललेली प्रगती, ज्ञान क्षेत्रात होत असलेली वाढ, शिक्षण क्षेत्रात नवनव्याने प्रवेश करणारे मानव समूह यांचा शिक्षणावर होणारा परिणाम, शिक्षण क्षेत्रात काम करणाऱ्या व्यक्तींची जबाबदारी, नवीन शिक्षण पद्धती, साधने, तंत्रे यासाठी मदत करणारे ॲप्लिकेशन, ज्ञान मिळविण्याची व अध्यापनाची माध्यमे, माहिती मिळविण्याची साधने, ज्ञान वापरण्याची उपकरणे व त्याचा शिक्षणावर झालेला परिणाम याची सविस्तर चर्चा प्रस्तुत लेखात केलेली आहे.

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

उद्दिष्टे

- 1) 21 व्या शतकामधील डिजिटलकरणाचा शिक्षणावरील प्रभाव जाणून घेणे.
- 2) शिक्षणात वापरण्यात येणाऱ्या ॲप्लिकेशन सॉफ्टवेअरचे उपयोग माहिती करून घेणे.
- 3) इंटरनेट, मल्टीमिडीयाचा शिक्षणाच्या विकासासाठी झालेला फायदा जाणून घेणे.
- 4) तंत्रज्ञानाचे शैक्षणिक उपयोग जाणून घेणे.

प्रास्ताविक

आज 21 व्या शतकामध्ये डिजिटलीकरण हा शब्द सामान्यातील सामान्य व्यक्तिलाही परिचित झालेला आहे. मानवी जीवनातील प्रत्येक क्षेत्रावर डिजिटलकरणाने आक्रमण केलेले आहे. शिक्षण हे तर मानवाने स्वतःच्या प्रगतीसाठी स्वतः निर्माण केलेले क्षेत्र आहे. मानवाची सांस्कृतिक आणि सामाजिक प्रगती त्याने घेतलेल्या व होत असलेल्या शिक्षणावर अवलंबून असते. डिजिटल करणामध्ये अध्ययन-अध्यापन प्रक्रिया परिणामकारक होण्यासाठी विविध माध्यमे वापरली जातात. उदा. दूरदर्शन, व्हीडीओ, संगणक, शैक्षणिक सॉफ्टवेअर, पॉवर पॉइंट, कोरेल ड्रॉ, मेलमर्ज, इंटरनेट, मल्टिमिडीया, विविध सर्च इंजिने इत्यादी या माध्यमांच्या साहाय्याने 21 व्या शतकात अध्ययन-अध्यापन परिणामकारकता वाढविण्याचा प्रयत्न केला जात आहे.

परिणामकारकता वाढविण्यासाठी खालील गोष्टी विचारात घ्यावा लागतात.

- अ) अध्ययनाची गुणवत्ता किंवा प्रभुत्वाचे प्रमाण वाढविणे.
- ब) अपेक्षित ध्येय साध्य करण्यासाठी किमान वेळेचा उपयोग करणे.

डिजिटल शिक्षण

प्रा. वायळ लक्ष्मण सिताराम (Pg. 331-332)

असि. प्रोफेसर, शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

सध्याचे युग हे ज्ञान, विज्ञान व तंत्रज्ञानाचे युग म्हणून ओळखले जाते. या तंत्रज्ञानाच्या युगात तंत्रज्ञानाने प्रत्येक क्षेत्रामध्ये आपला ठसा उमटविला आहे. उदा. उद्योग, व्यापार, राजकीय, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, कला याबरोबरच शिक्षण क्षेत्रातही तंत्रज्ञानाचा मोठा वापर आज केला जात आहे. आज डिजिटल शाळा, ई-क्लास, ई-लर्निंग च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनास पूरक ठरत आहे. विद्यार्थ्यांच्या सवांगीण विकासासाठी या साधनांचा मोठ्या प्रमाणात शाळा महाविद्यालयांमध्ये वापर केला जात आहे. यामुळे असे वाटते की, ई-तंत्रज्ञानाचा ध्यास हेच आपले ध्येय झाले आहे. आणि विद्यार्थी घडविणे कुठेतरी दुर्लक्षित होत आहे. निश्चितच डिजिटल अध्ययनामुळे विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता वाढते. त्यांच्यात परिवर्तन होते. अध्ययनात विद्यार्थ्यांना आवड निर्माण होते. अध्ययनात गती प्राप्त होते. सकारात्मक दृष्टीकोन तयार होतो. त्यामुळे देशात शाळांचे डिजिटलीकरण प्रभाव मोठा भर दिलेला दिसून येत आहे. आज प्रत्येक शाळा स्वतःहून डिजिटल शाळा होण्यास इच्छुक आहेत व त्यादिशेने प्रयत्न करीत आहेत.

आज भारत सरकार व महाराष्ट्र सरकारच्या शालेय विभागाकडून पुढाकार घेऊन शाळा डिजिटल करण्यासाठी प्रोत्साहन दिले जात आहे. यातून शाळांना मोठ्या प्रमाणात अनुदान प्राप्त झाले आहे. यातूनच शालेय परिसर, स्वच्छ, रंगीबेरंगी, नोटनेटका, सुरक्षित बनला आहे. विविध भौतिक सुविधा शाळांना प्राप्त झाल्या आहेत. या सुविधांमुळे शालेय वातावरणात अनुकूल वातावरण निर्मिती होऊन परिस्थिती बदलली आहे. त्यामुळे रस्त्यातून जातांना गाव-खेड्यातील शाळा पाहिल्या तरी मन हरखून जाते.

डिजिटल शाळा स्विकार करतांना पुढील बाबींचा विचार करावा.

- १) यंत्र हे साधन आहे ते साध्य नाही हे लक्षात ठेवले पाहिजे कारण, पाश्चात्यांनी तंत्रज्ञानाचा स्विकार केला असला तरी शाळेत (वगांत) यंत्रमानव आणलेला नाही.
- २) डिजिटल शाळेतील वेळापत्रक, अध्यापन पद्धती यांचे सूक्ष्म अध्ययन व्हायला हवे.
- ३) तांत्रिक त्रुटीवर मात कशी करावची उदा. लाईट गेल्यावर संगणक बंद पडल्यावर काय करावे.
- ४) डिजिटल नसणाऱ्या शाळाही गुणवत्तापूर्ण शिक्षण देऊ शकतात हे मान्य करावे.
- ५) शासन, साधने, सुविधा यावर अपयशाचे खापर न फोडता विद्यार्थी घडविणे हेच ध्येय बाळगून प्रयत्न करावे.

TRANSFORMATION OF EDUCATION THROUGH TECHNOLOGY

Assó. Prof. Dr. Sangeeta A. Tidke (Pg. 146-151)

MVP's Ad. Vitthalrao Hande College of Education, Gangapur road Nashik -422002

Abstract

Education informs alerts, enlightens, cultures, and empowers us and makes a person knowledgeable, employable and socially useful. Education not only inculcates social, economic and cultural awareness but is also an important medium for enhancing values among the human beings. The development of a country depends on its human resources, and the development its human resource can be done with imparting them a quality education. Hence education is the basic and fundamental need of any country for the development. It is the only tool to build a cultured, responsible, employable, knowledge based and a developed society. The present paper gives the meaning of transformation and meaning of education. The paper focuses light on the need of digitalization in education and various ways to make use of technology in the education.

Keywords: Transformation, Technology, Education

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction:

In today's world where time is money, digitalization is a big time saver. We are running into the 21st century where technology has been preponderant in every sector. This is the phase revolutionary development where technology is taking over every niche and corner. Smartphone's, laptops, and tablets are used to words for society. Technology changed every sector; to have technology makes everything easy and faster for every sector for that every sector had to adopt the technology, to change with the technology. In this scenario of digitalization, it is a must for the education sector to also adapt to a dynamic environment of digitization so education can keep move with a competitive world.

The technology has given birth to new face of education. It is now well accepted fact that the technology has completely changed the process of teaching and learning. Technology has proved beneficial to both, teachers and students in the teaching and learning process. This new form of education provides lots of new opportunities of education to all. It has removed the physical barriers of education. Use of technology in the process of education is making education more interesting and easy to understand to the students. Hence teachers also have learnt to make effective use of technology in their teaching process. Students are getting motivated and are showing active involvement, which is accelerating the process of education.

ज्ञानेश्वरीची शिक्षण विषयक भूमिका

प्रा. प्रताप भाऊसाहेब आत्रे

सहाय्यक प्राध्यापक

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक

Email : pratapatre82@gmail.com

Mob. : 9423161597

सारांश

प्रस्तुत लेखामध्ये ज्ञानेश्वरी व्यक्तीला जीवन जगण्यास समर्थ बनविते. व्यक्तीचे व राष्ट्राचे चारित्र्य निर्माण करते. याची चर्चा करण्यात आलेली आहे. शिक्षणातून सुसंस्कारी देशाचा चांगला नागरिक, सामाजिक बांधिलकी जपणारा व्यक्ती निर्माण व्हावा ही अपेक्षा आहे. जीवनाचे तात्विक अधिष्ठान, ज्ञान विज्ञानाची चर्चा, स्वकर्मातील कुशलता, पर्यावरण विषयक दृष्टी, एकात्मतेसंबंधीचे विचार, मूल्य शिक्षण विषयक मांडणी, लोकशाही जीवनमुल्यांचा विचार, व्यक्तीमत्त्व विकासाची संकल्पना, पुरुषार्थ प्राप्तीसाठी करावयाची ज्ञानसाधना अशा शिक्षणशास्त्रातल्या अनेक विषयांची संक्षिप्त चर्चा प्रस्तुत लेखात केलेली आहे.

उद्दिष्टे

- १) ज्ञानेश्वरीच्या तत्वज्ञानाची शिक्षण विषयक भूमिका जाणून घेणे.
- २) ज्ञानेश्वरीतील ज्ञान संकल्पनांच्या वर्तमानातील ज्ञान संकल्पनेशी असलेला अनुबंध समजावून घेणे.
- ३) ज्ञानेश्वरीतील विविध मुल्यांचा शैक्षणिक दृष्टीकोनातून अभ्यास करणे.

शिक्षण हे राष्ट्र कल्याणाचे साधन आहे. त्यामुळे शिक्षण घेतलेली व्यक्ती ही केवळ साक्षर न होता, सुशिक्षित, प्रशिक्षित, सुसंस्कारीत असली पाहिजे. शिक्षणातून राष्ट्राला योग्य मनुष्यबळ मिळावे ही अपेक्षा आहे. व्यक्तीला चारित्र्य संपन्न करायचे असेल तर ज्ञानेश्वरीच्या तत्वज्ञानातून करता येईल यात तिळमात्र शंका नाही.

राष्ट्र कोई जमीन का टुकडा नहीं। जिता जागता राष्ट्रपुरुष हे। केवळ एका भूभागात राहणाऱ्या लोकांचा समूह म्हणजे राष्ट्र होत नाहीतर तिथे राहणाऱ्या लोकांची अस्मिता, सुसंस्कृतपणा, राष्ट्रविषयी भावना जागृत असली पाहिजे. कारण राष्ट्राच्या उन्नतीचा मूळ घटक हा माणूस आहे. ज्ञानेश्वरी गीतेवरील भाष्य ग्रंथ आहे. गीता मानवी जीवनाविषयक चिंतन करणारा ग्रंथ आहे. म्हणून मानवी जीवनाचे चिंतन गीतेप्रमाणेच ज्ञानेश्वरीतही विस्ताराने आलेले आहे. जीवनाला समृद्ध करण्यासाठी शिक्षण आहे. शिक्षण म्हणजे जीवन समृद्धीसाठी केलेली ज्ञानसाधना आहे. शरीर, मन, बुद्धी आणि आत्मा यांच्या विकासासाठी शिक्षण देणे, त्यातून सत्यता, बंधुता, धर्मनिरपेक्षता, पर्यावरण रक्षण एकात्मता आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोन साधने ही वर्तमान शिक्षणाची उद्दिष्टे सांगितली जातात. शिक्षणशास्त्रात चर्चिते जाणारे अनेक विषय आपणास ज्ञानेश्वरी ग्रंथातही पाहायला मिळतात.

ज्ञानेश्वरीतील ज्ञान संकल्पना

ते ज्ञान हृदयी प्रतिष्ठे। आणि शांतीचा अंकूर फुटे।।

शांतीसाठी ज्ञान आवश्यक आहे हे शमन अंतःकरणात ज्ञानाच्या होणाऱ्या स्थिरतेवर शांतीचा उगम आहे. शांतीचा अंकूर प्रत्येक माणसात, समाजात, प्रत्येक राष्ट्रात आज हवा आहे. ज्ञान होणे

यासारखे दुसरे पवित्र या जगात काहीही नाही. पुढती ज्ञानाचे नि पाडे। पवित्र न दिसे। असे ज्ञान सर्वात श्रेष्ठतम आहे. सर्व ज्ञानात अध्यात्मविद्येचे ज्ञान विभूती आहे. अध्यात्म विज्ञानाच्या आधारे ज्ञानेश्वरीतील ज्ञानबोधाचा शोध घेणे, त्याचे स्वरूप, वर्तमानातल्या, ज्ञानसंकल्पनेशी त्याचा अनुबंध महत्त्वाचा आहे.

ज्ञानेश्वरीतील विज्ञान संकल्पना

ज्ञानेश्वरीत विज्ञान शब्द वारंवार आलेला आहे. पुष्कळदा तो ज्ञानाच्या जोडीने येतो. तरी सांगेन ज्ञान सहज विज्ञानेसी। काम हा ज्ञान विज्ञानाचा नाशक आहे हे सांगतांना विज्ञान ही परिभाषा झाली आहे.

जो हा विज्ञानात्मक भावो। तया विवरिता जाहला वावो

मग लागला जंव पाहो। तव ज्ञान ते तोचि ॥ (ज्ञाने ६/८८)

हे विज्ञान जाणल्यानंतर समाजात चाललेल्या अंधश्रद्धेच्या नावाखाली चाललेल्या, रुढी, परंपरा, अशुभ गोष्टीतून समाजमुक्त होईल अशी ज्ञानादेवांची धारणा आहे.

ज्ञानेश्वरीतील पर्यावरण विषयक दृष्टीकोन

शिक्षणातून आज पर्यावरण विषयी जागृती निर्माण करणे आवश्यक होत आहे. ज्ञानेश्वरीत पर्यावरणातील पृथ्वी, आप, तेज, वायू, आकाश, मन, बुद्धी, अहंकार यांना भगवान श्रीकृष्णाने प्रकृती म्हणून गौरविले आहे.

आप तेज गगन। मही मारु मन।

बुद्धी अलंकार हे भिन्न आठे भाग।।

ज्ञानेश्वरीतील अष्टधा प्रकृतीला आपण पर्यावरण म्हणत आहोत. हा विषय संपूर्ण जगत अभ्यासक्रमात समाविष्ट करण्यात आलेला आहे. आजच्या पर्यावरणशास्त्रात ज्ञानेश्वरी ग्रंथाच्या आधारे ज्ञानेश्वरांची पर्यावरण विषयक भूमिका शोधण्याचा प्रयत्न करणे गरजेचे आहे.

संदर्भ ग्रंथ

१) फुंडले, म. बा. (२००३) शैक्षणिक तत्वज्ञान व शैक्षणिक समाजशास्त्र,

पुणे: श्री विद्या प्रकाशन

२) आठवले पांडुरंगशास्त्री (२००८), गीता मृतम

मुंबई: सदविचार दर्शन

३) मराठी विश्वकोष - १२ खंड

(Signature)

PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
Campus, Nashik

शैक्षणिक संशोधन : कृती संशोधन

डॉ.शैला चव्हाण

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नाशिक

शिक्षण हे मानवाचे तिसरे नेत्र आहे. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनी शिक्षणास वसिष्णुचे दूध म्हटले आहे आणि म्हणूनच ज्ञान लेवे मान. आज २१व्या शतकात शिक्षण क्षेत्र हे रोज नित्य नवे प्रयोग होणारे क्षेत्र बनले आहे. हयाच क्षेत्रात रोज नवीन कल्पना, तंत्र, अध्यापन पद्धतीमुळे आधुनिक काळात ज्ञानाचे क्षेत्र अत्यंत जलदगतीने विस्तारत आहे. ज्ञानाच्या प्रस्फोटाने नवीन ज्ञान प्राप्त होत आहे. शिक्षणाचा केंद्रबिंदू असलेला विद्यार्थी या विद्यार्थ्यांची मानसिकता, बौद्धिक विकास, अवधान, ग्रहणक्षमता, अध्यापन, अभ्यास इ. बाबतीत प्रगती आणि नाविन्यामुळे बरोबरच अनेक समस्या ही शिक्षण क्षेत्रात निर्माण झाल्या आणि त्यांची उत्तरे शोधणे क्रमप्राप्त ठरले आहे. आणि यत्नच शैक्षणिक संशोधनाला आन महत्त्व प्राप्त झाले आहे.

शिक्षणाने विद्यार्थ्यांचा समतोल विकास करणे हे शिक्षणाचे महत्त्वाचे उद्दिष्ट आहे आणि ही प्रक्रिया विविध स्तरावर अनेक वर्षे सुरू असते. आणि इथेच समस्या ही निर्माण होतातच. यासाठीच शिक्षण प्रक्रियेत निर्माण होणाऱ्या अनेक समस्यांचे वैज्ञानिक पद्धतीने संशोधन करून त्या समस्यांचे निराकरण करता येते. शिक्षण क्षेत्रात संशोधनातून मिळालेल्या नव्या ज्ञानाच्या आधारे शिक्षक, शिक्षणतज्ज्ञ आणि प्रशासकांना सुधारणा करता येते. त्यामुळे शिक्षणक्षेत्रातील अडथळे दूर होवून प्रगती साधली जाते. बदलत्या परिस्थितीनुसार शैक्षणिक गरजा कोणत्या, उद्दिष्ट कोणती, समस्या कोणत्या, मूल्यमापन पद्धती, इत्यादी मध्ये कोणते बदल केले पाहिजे? इ. बाबतीतच आवश्यक ज्ञान मिळविणेसाठीच संशोधन महत्त्वाचे ठरते. आणि हयाच ज्ञान प्राप्तीच्या पद्धतीला 'शैक्षणिक संशोधन' असे म्हणतात. हयासाठी खाली काही व्याख्यांचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे.

२) शैक्षणिक संशोधन व्याख्या

१) डब्ल्यू.एस.मोनरो - शैक्षणिक संशोधनाचा अंतिम उद्देश तत्त्वांचा शोध घेणे आणि शिक्षणक्षेत्रातील प्रक्रिया विकसित करणे हा आहे.

२) रॉबर्ट ट्रेव्हर्स - शैक्षणिक संशोधन म्हणजे अशी कृती जे जो शैक्षणिक परिस्थितीमधील वर्तमानशाखाच्या प्रगतीच्या दिशेने गतिमान झालेली असते. अतिशय प्रभावी पद्धतीने आपली ध्येय प्राप्त करण्यास मदत करणारे ज्ञान प्राप्त धरून देणे हे या शाखाचे अंतिम ध्येय आहे.

३) शैक्षणिक संशोधन वैशिष्ट्ये - शैक्षणिक संशोधन उद्दिष्टानंतर विचार करावा

PRINCIPAL
COLLEGE OF EDUCATION
M.V.P. Campus, Nashik-2

अध्यापनात संगणक अलिकेशनचा वापर.

प्रा.प्रताप भाऊसाहेब आत्रे

सहाय्यक प्राध्यापक

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय नाशिक.

प्रस्तावना :

सध्याचे युग हे संगणकाचे युग म्हणून ओळखले जाते. कॉम्प्युटर नावाच्या या यंत्राने आजच्या समाज जीवनावर सर्वांगीण परिणाम केलेला आहे. संगणक हे एक इलेक्ट्रॉनिक उपकरण आहे. यांत चिन्हांवर प्रक्रिया करणारी पद्धती किंवा व्यवस्था असून त्याची रचना व व्यवस्थापन असे असते की, ज्यामुळे माहिती स्वीकारणे, साठविणे व संस्कारित करणे आणि निकाल किंवा उत्तरे तयार करणे या प्रक्रिया आधीच साठवून ठेवलेल्या पायऱ्यापायऱ्यांनी बनलेल्या सूचना बरहुकूम आपोआप केल्या जातात. संगणकाचा रेल्वे, विमान, आरोग्य, बँक, उद्योगधंदे, शिक्षण, संशोधन, विमाक्षेत्र, विद्युत विभाग इत्यादी क्षेत्र/विभागांशी विविध कार्यांसाठी उपयोग केला जातो. ते संगणकाच्या काही वैशिष्ट्यपूर्ण क्षमतांमुळे याला शिक्षणातील अध्ययन-अध्यापन क्षेत्र तरी कसे अपवाद असणार मागील दशकापासून संगणकीय तंत्रज्ञानाने विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण प्रक्रियेत महत्त्वाची भूमिका बजावायला सुरुवात केली. सर्वशिक्षा अभियान कार्यक्रमाच्या माध्यमातून राज्यसरकारने जिल्हांतील अनेक शाळांमध्ये संगणकाधारित शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून दिली. संगणकीय तंत्रज्ञानाचा वापर करून शिक्षण उत्पादकता तसेच शिक्षकांची परिणामकारकता वाढवणे आणि विद्यार्थ्यांमध्ये अध्ययनक्षमता विकसीतकरणे, हा संगणकाधारित शिक्षणाचा मुख्य हेतू आहे. आकर्षकचित्रे, चलतचित्रे, संगीत आणि निवेदनाच्या आधारे आपला विषय अधिक प्रभावीपणे शिकवण्यासाठी आवश्यक साहित्य उपलब्ध करून देण्याची सोय संगणकाधारित शिक्षणाद्वारे उपलब्ध होते.

शाळांमध्ये संगणकाधारित शिक्षणाची अंमलबजावणी करताना राज्याने निश्चित केलेले हेतू :

- » शिक्षणाचा दर्जा सुधारणे.
- » गळतीचे प्रमाण घटविणे आणि धारकता वाढवणे.
- » शिक्षण आकर्षक आणि प्रभावी करणे.
- » शिक्षकांना प्रभावी आणि आवश्यक साहित्य उपलब्ध करून सक्षम करणे.
- » चित्रे, चलतचित्रे, आवाजाच्या माध्यमातून संकल्पनांवर आधारित शैक्षणिक साहित्याचा डीजीटल वापर.
- » विद्यार्थ्यांना तंत्रज्ञानाच्या अधिक जवळ नेणे.

अध्यापन करतांना वापरण्यात येणारे अलिकेशन :

A) पॉवर पॉइंट : विज्ञान व तंत्रज्ञान या विषयातील बरीचशी माहिती ओघ तक्त्यांच्या स्वरूपात व सचित्र मांडता येते. संगणकातील पॉवर पॉइंट या सॉफ्टवेअरचा वापरासाठी प्रभावीपणे वापर करता येतो यासाठी स्लाईड्स तयार कराव्या लागतात.

अ) स्लाईड्स तयार करणे :

स्टार्ट --- मेनू --- प्रोग्रॅस या पायरीने पॉवर पॉइंट चालू करून अलिकेशन विंडो मिळतात. फाईल मेनूमधील न्यू बटण क्लिक करा. त्यानंतर ब्लॅक प्रेझेंटेशन हा पर्याय निवडा. डायलॉग बॉक्समधील टेक्स्ट एंड चार्ट (Text and Chart) ही स्लाईड निवडून त्यामधील टेक्स्ट बॉक्समध्ये शीर्षक टाईप करून त्या खालच्या भागात माहिती भरण्यासाठी तक्ता दिसेल. या तक्त्यात माहिती ओघतक्त्याच्या स्वरूपात लिहिता येते. बनस्पती, प्राण्यांचे वर्गीकरण, बलाचे पञाकार, गतीचे प्रकार व त्यांच्या व्याख्या, अशी खूप सारी माहिती दर्शविणारी उदाहरणे इत्यादी माहिती संक्षिप्त / सारांश स्वरूपात मांडता येते. बनस्पती पेशी, प्राणी पेशी, शरीरातील विविध संस्था यांची चित्रे व

त्यांच्यासंबंधी सारांशरूपात माहिती सादर करता येते. इतकेच नव्हे तर चलचित्राचा, संगीताचा समावेश त्यात करता येते. उदा. हृदयाची स्पंदने प्रत्यक्ष हालचाली दाखविता येतात.

ब) स्लाईड शो :

तयार केलेल्या विविध स्लाईड्स क्रमवार दाखविता येतात. स्लाईड्सच्या पार्श्वभूमीचा रंग, चित्रांचा रंग, मजकुराची हालचालवुक्त मांडणी इत्यादींमुळे पॉवर पॉइंट वापरून केलेले सादरीकरण खूप आकर्षक व प्रभावी ठरते. हालचाली व रंग यामुळे अवधान टिकविले जाते व मनोरंजकताही येते. विज्ञान व तंत्रज्ञान या विषयातील बरीचशी माहिती ओघ तक्त्यांच्या स्वरूपात व सचित्र मांडता येते. संगणकातील पॉवर पॉइंट वा सॉफ्टवेअरचा वापरासाठी प्रभावीपणे वापर करता येतो. यासाठी स्लाईड्स तयार कराव्या लागतात.

आ) संगणकाच्या साहय्याने अनुदेशन :

संगणक केवळ शिक्षकालाच मदत करून थांबत नाही तर शिक्षकाचे काम स्वतः करण्याची संगणकाची तयारी असते. प्रत्यक्ष अनुदेशन प्रस्तुतीकरणाचे काम देखील संगणक करू शकतो. संगणकाच्या या कार्यतंत्रालाच Computer Assisted Instruction (CAI) असे म्हणतात. या तंत्राची ठळक वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे -

१. अनुदेशन तंत्र हे संगणक व अध्ययन कर्ता यांच्या आंतरक्रियेवर अवलंबून असते आणि मानवी अध्ययन हे त्याचे उद्दिष्ट असते.
२. संगणक प्रत्यक्ष विद्यार्थ्याला माहिती देत असतो व विद्यार्थ्याला विवक्षित पाठळीपर्यंत नेण्यासाठी संगणकामध्ये आवश्यक ती माहिती भरून ठेवलेली असते.
३. विद्यार्थ्याला स्वतः व्यक्तिगतरीत्या, स्वतःच्या वेगाने अध्ययन करता यावे अशी व्यवस्था संगणकामध्ये केलेली असते.

मानसशास्त्र व शिक्षणशास्त्र यामधील परस्परसंबंधांचा शिक्षकाला होणारा उपयोग
डॉ. के. एस. खैरनार

सहयोगी प्राध्यापक मविप्र समाजाचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, गंगापूर रोड, नाशिक -2

kirankhairnar.121@gmail.com

प्रस्तावना :

मानसशास्त्राचा शिक्षणप्रक्रियेवर मोठा परिणाम झालेला दिसून येतो. शिक्षणशास्त्र व मानसशास्त्र यांचा घनिष्ठ संबंध आहे. शिक्षणाचे ध्येय कोणते असावे, शाळा व समाज यांचे संबंध कसे असावेत, शाळांचे कार्य कोणते असावे अशा प्रश्नांची उत्तरे शैक्षणिक तत्वज्ञान देईल. हे ध्येय साध्य करण्याचे मार्ग व साधने यांचा विचार मानसशास्त्रामध्ये केला जातो हे ध्येय साध्य होऊ शकेल की नाही ते सांगण्याचा प्रयत्न मानसशास्त्रज्ञ करतील सर्वच विद्यार्थ्यांना शास्त्रज्ञ करा असे ध्येय शैक्षणिक तत्वज्ञानाने ठरविले तर ते ध्येय असाध्य आहे असे मानसशास्त्र सांगेल. आजच्या शिक्षण पद्धती मधून चांगला नागरिक निर्माण व्हावा हे ध्येय असेल तर त्याला साजेसा अभ्यासक्रम, अध्यापन पद्धती व इतर पूरक कार्यक्रम कोणते ते सर्व मानसशास्त्र सांगेल. विशिष्ट अभ्यासक्रमामुळे उद्दिष्टपूर्ती होत नाही असे दिसून आले तर मानसशास्त्र ते निदर्शनास आणून योग्य तो बदल ही सुचविल. शिक्षणाचे ध्येय ठरविण्याचे काम तत्वज्ञानाचे व त्या ध्येयाप्रत जाण्याचा मार्ग दाखविण्याचे काम मानसशास्त्राचे आहे. शिक्षण प्रक्रिया मुलांच्या मानसिक प्रक्रियेच्या अचूक ज्ञानावर आधारलेली असली पाहिजे या तत्वाचा पुरस्कार सर्वात प्रथम पेस्टॉलॉजीने केला. स्वतः शिक्षक असल्यामुळे बालकांविषयीच्या मानसशास्त्रीय ज्ञानाची शिक्षकाला नितांत गरज आहे हे त्यांना पटले व त्यामुळे शिक्षणप्रक्रिया व अध्यापन यांची उभारणी मानसशास्त्रीय पायावर झाली पाहिजे असे त्यांनी सांगितले. अध्यापन करतांना शिक्षकाचे विषय ज्ञान जेवढे महत्त्वाचे आहे तेवढेच विद्यार्थ्यांविषयीचे ज्ञान महत्त्वाचे आहे. शिक्षक व विषय यांच्या बरोबरीने विद्यार्थ्यांनाही शिक्षणप्रक्रियेत महत्त्वाचे स्थान आहे. मूल हे विकसनशील आहे त्या विकसनशील मुलांचे ज्ञान होण्यासाठी मानसशास्त्राची आवश्यकता आहे. शिक्षक मानसशास्त्र विषयाचा शिक्षण कार्यात मोठ्या प्रमाणात उपयोग करून घेतात म्हणून सर जॉन अ डमसने म्हटले आहे की, शिक्षणक्षेत्रात सर्वत्र मानसशास्त्र व्यापले आहे. थोडक्यात शिक्षण प्रक्रियेच्या रंगमंचावरील प्रमुख भूमिका विद्यार्थ्यांनी बठवावयाची आहे. शिक्षकाने फक्त आवश्यक ते मार्गदर्शन करावयाचे आहे.

अभ्यासक्रम व पाठ्यपुस्तके :

अभ्यासक्रम व पाठ्यपुस्तके ठरवितांना मानसशास्त्रीय तत्वांचा उपयोग होतो. अभ्यासक्रम हा लवचिक, मनोरंजक, उपयुक्त व कृती कार्याला प्राधान्य देणारा असावा हे मानसशास्त्र सांगते. पाठ्यपुस्तकातील भाषा सोपी, ओचवती, आकलनास योग्य, सुबक छपाई, आकर्षक चित्रे, तक्ते, नकाशे, आशयाची क्रमबद्ध मांडणी यासारख्या वैशिष्ट्यांनी युक्त हवीत म्हणजे ती विद्यार्थ्यांना आवडतील असे मानसशास्त्र सांगते.

अध्यापन पद्धती :

मानसशास्त्राच्या प्रगतीमुळे विविध अध्यापन पद्धतींचा वापर सुरू झालेला आहे. बालकांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा योग्य विकास व्हावा म्हणून त्यांच्या शारीरिक व मानसिक परिपक्वतेचा विचार करून योग्य त्या पद्धतीचा अवलंब केला पाहिजे असे अनेक मानसशास्त्रज्ञ व शिक्षणतज्ज्ञांनी सांगितलेले आहे. मॉन्टेसरी पद्धत, प्रकल्प पद्धत, डाल्टन पद्धत, प्रवास पद्धत, आधार पद्धत, नाट्यीकरण पद्धत, प्रयोग दिग्दर्शन पद्धत, सहल पद्धत, उदगामी पद्धत, अवगामी पद्धत, चर्चा पद्धत, क्षेत्रभेट इत्यादी नवनवीन पद्धती अस्तित्वात आलेल्या आहेत यामधील प्रत्येक पद्धत ही मानसशास्त्रीय तत्वे, सिद्धांत, निष्कर्ष यावर आधारलेली आहे. या

LEARNING PARADIGM SHIFT IN HIGHER EDUCATION

Dr. G. R. Dond (Pg. 158-160)

Asso. Prof., College of Education Nashik, Email: grdond65@gmail.com

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

Introduction

Global trend focus shifting from education to learning and hence more responsibilities on the learner and service users. Innovative strategies to make learning experiences more meaningful and relevant to diversified groups. The dominant pedagogy has evolved to a learner centred focus. Traditional pedagogy delivering knowledge and skill in instruction from digital learning has changed the shifted to multidimensional self-learning. Learning neurovirulent, together with co-operative, collaborative and supportive should created instead of individual. Open educational resources (OER) impact on Indian systems of education ranging from lifelong learning vocational learning and higher education system. OER initiatives made use of textual as well as audio-visual platforms embracing YouTube, Metacafe and other web-based video channels. Indian society embraces OER in order to social justice and empowerment through sustainable educational development. The changing landscape of learning has to ensure students learning as a self actualizing, discovering, experimenting, enjoyable, and reflecting process. It should be include some typical and important component such as world wide networking through the internet, web-based learning interactive self-learning multimedia facilities and learning material.

Digital pedagogy

Techno-pedagogically teacher must explain insights related to teaching, technology and critical reflection. There is need to integrate techno-pedagogic skills such as media-message compatibility media designing, integration of message media and modes. Media choice language, proficiency, credibility, automation and integration. To develop effective communication critical thinking creative thinking, decision making, problem soloing teacher should integrate content with methodology and emotional competence.

Principles of digital pedagogy

1. Media is message- medium should be neutral to carry or pass the message; the message should be judiciously distributed against various data.

A
4+1-R